

MUNKÁSOK ÚJSÁGA

2. szám

2011. május 1.

Alapította: Táncsics Mihály 1848-ban.

“A kormány az országért van, tehát fölötte a nemzet mindenkor intézkedhetik.”

Tartalom:

Szerkesztői oldal:

<i>Hol vagytok, munkások?</i>	2
<i>Éljen a Szabad Május Elseje</i>	3

Belföld:

<i>A felborzolt tollak ünnepe</i>	4
<i>Még ad a nép?</i>	5
<i>Szakszervezeti kiskaté</i>	5
<i>Mennyit érek?</i>	6
<i>Negyedik cikk</i>	5
<i>Ötödik cikk</i>	7

Nemzetközi:

<i>Első cikk</i>	8
<i>Második cikk</i>	9
<i>Harmadik cikk</i>	9
<i>Negyedik cikk</i>	10
<i>Ötödik cikk</i>	10

Környezet:

<i>S.O.S Vörösiszap</i>	11
-------------------------	----

Gondolat:

<i>Mindennapi kenyerünk</i>	12
<i>A rendszerkritikus baloldal I.</i>	13

Vélemény:

<i>Orbán katonái: A pénzeszsák</i>	14
<i>Harmadik cikk</i>	17
<i>Negyedik cikk</i>	18

Múltunk:

<i>Az utolsó győztes hadjárat</i>	17
<i>A mi apostolunk II.</i>	18

ProletART:

<i>A breszti erőd hősei</i>	20
<i>Második cikk</i>	20
<i>Harmadik cikk</i>	21

Szerkesztői üzenet

Nem túl vidám ez a mostani majális. Rávetül az alkotmányozó forradalmi többség árnyéka az ünnepre. A mögöttünk lévő április kemény volt. Megmutatták a szakszervezetek, megmutatták a civilek és a maguk szerény módján az ellenzéki politikai erők is, hogy nem kérnek a kormány megszorító, antidemokratikus gyakorlatából. Sajnos azonban a legtöbb megmozdulás gyengére és halkra sikeredett. Komoly tömeget csak a munkavállalói érdekképviseltek tudtak megmozgatni, mások nem. Sajnos! Mert az már szinte paródiába illlett, hogy az ellenzéki erők az új alkotmány elfogadása idején tucatnyi megmozdulást szerveztek, ezzel végtelen szétforgácsolva erőiket. Sajnos a szakszervezetekkel sem lehetünk maximálisan elégedettek. Harciasabb kiállásra van szükség. A munkavállalói érdekképviseltek kezében van egy olyan fegyver, amivel a legkeményebb diktatúra is térdre kényszeríthető: a SZTRÁJK! Az előző kormányok ellen ezt gyakran alkalmazták, most szinte nem is hallunk róla, helyette vannak a színes és érdekes, de kevésbé eredményes demonstrációk. A munkások ünnepén, Május 1-jén szembe kell nézni a ténnyel, hogy nagyon hiányzik Magyarországon az öntudatos munkások osztálya, amely félelmetes gátja lehetne a megszorításoknak és az antidemokratikus törekvéseknek. Amikor körbetekintünk, megfogalmazódik a kérdés: Hová tűntek a kerges kezű, szikár, napbarnított alakok, akik zordon tekintettel méregették tohonya uraik zordon világát és izzadt homlokuk mögött egy igazságos, szabadabb világról álmodtak? Hová tűntek asszonyaik, kik három műszakban szőtték a selymet, kötötték a kévét és este szeretető szigorral parancsolták ágyba a számtalan csemetét? Egykoron ők jöttek ágyútölteléknek, forradalmi kelléknek, rendszerváltó tömegnek, de jussukat sohasem kapták meg és most sem foglalkozik velük senki. Minden korban háttérbe szorította őket a sokszor éppen rájuk hivatkozó önkény. Erős kezek, nap égette karok néha az asztalra csaptak és megrengett a föld és ezt az asztalra csapást hiányoljuk most is. 121. esztendővel ezelőtt ünnepelte először a Munkások ünnepét a magyar főváros dolgozó többsége. Persze akkor ez nem ünnep volt, nem mulatozás, hanem emlékezés meggyilkolt társaikra, akik jogot, szabadabb világot és jólétet akartak. Nem kellett sokat várniuk eleinknek, hogy a magyar munkások is véres betűkkel írják be magukat a munkásmozgalom történetébe. Oroszáján méltósággal akartak emlékezni a földmunkások pontosan 120 éve. Sortűz lett a válasz. Mára látszólag eltűntek az öntudatos

munkás tömegek. Nem azért, mert elértünk a Kánaánba. Sőt, évszázadok óta nem volt ennyire kiszolgáltatott szervezett, szervezetlen és munkanélküliségre kárhoztatott dolgozó, mint napjainkban. Feketemunka, fizetés nélküli hónapok, keserves harc a legalantasabb munkákért is. A mai dolgozók legalább annyira kiszolgáltatottak, mint 120 esztendővel ezelőtt voltak az akkori munkások. Pedig vannak szakszervezetek és vannak önmagukat munkásbarátnak mondott politikai szervezetek is. A baj csak az, hogy megszűnt a kapcsolat a magyar valóság és az önmagukat baloldalinak mondott értelmiségi csoportok között. Ma a baloldalon tisztes jólétben megőszült embereket látunk. Nyoma sincs egy vasmunkás Kassáknak, egy nyomortelepről érkező József Attilának, miként azt sem látjuk, hogy hol vannak az egykori olvasóköri, szavalókórusok, ahol a munkások olyan mennyiségű kultúrát szívtak magukba, ami ma egy tucatnyi egyetemistában sincs meg. A baloldali értelmiség finnyás ábrázattal fordul el a mai munkásosztálytól. Kísérletet sem tesz arra, hogy kiutat mutasson a kukkoló showkkal, a szappanoperákkal és hipermarketekkel elaltatott tömegek számára. Szomorú tény, de tény, hogy a baloldali közszereplők többsége elfogadja, hogy harcával jólétet csak magának szerzett. Nem, az nem lehet hiteles baloldali, aki első adandó alkalommal beköltözött egy üresen álló budai vilába, miként az sem, aki képtelen túlnevezni az értelmiségi szalonok belvárosi világán! Magunk mögött kell hagyni az élet napos oldalát és benézni oda, ahol árnyék vetül milliókra. Mert ma is van kizsákmányolás, de még milyen kizsákmányolás! És ma is van nyomor! Cifra, undorító keserves élet, bűzös-gőzös mosókonyhakkal és padlásokkal a külváros peremén, a zsákfalvak zsákutcáiban. Amíg a baloldal nem találja meg az új munkásosztályt, reménytelen a jövő. Marad a tanácsstalanság, a lejtmenet, az idők dominanciája és az alternatívánk lassú eltűnése. Majális van, ünnepeljünk, tekintsünk végig a hőmpölygő sokaságon, a dolgozók tömegén és lássuk be, hogy nem lenézni és távolinak érezni kell a sörrel, virslivel, vattacukorral és körhintával ünneplő tömeget, hanem közelebb menni és megtalálni a rég elveszett közös hangot. Nem csak a szervezett munkásokkal, hanem mindenkiel. A feketén foglalkoztatott rabszolgákkal, az alamizsnára, segélyre kárhoztatott nyomorgókkal is, mert ők is munkások! Számukra is a munka világa kell legyen kiút a reménytelen helyzetből.

Kalmár Szilárd, főszerkesztő

MUNKÁSOK ÚJSÁGA

Közeleti havilap

Főszerkesztő:
Kalmár Szilárd

Szerkesztők:
Csókás Máté, Galba-Deák Ádám
Kalocsai Kinga, Tamás Gábor,
Tóth Ákos

Terjesztve ingyesen

Megrendelhető:
munkasokujsga@gmail.com

+36 06-20-403-1888

Simor András:

A "Munkások Újsága" olvasásakor

Sápag a szegény, de ki hallja,
nincs Táncsicsunk, és nincsen Újság,
mi sápagásán kapva kapna,
és mit kinyomtat, nem hazugság.

Fáról gubacsot hasogatna,
szép erdeit ma ismét dúlják,
disznaja éheznek a makkra,
és döbrögik szedik el lúdját.

Hol van Matyi, ki visszaverné,
mikor gyűlik e nép seregé
hiszen ma bolondítva károg.

Lelkeken szürke hályog ködlik.
A fej lehorgad, le, a földig.
Nem köszörül kaszát az átok.

Kassák Lajos:

Munkásportré

Ezt a fejet nem formálta saját képére
az Isten
ezt a fejet a tegnap emléke és a ma
kétségei gyötrik
ebben a fejben forradalmak magvai
csíráznak
erre a fejre régóta lesben áll a hóhér
ezeket a kezeket a teremtés eszméje
vezérli
ezek a kezek balról áldottak és megát-
kozottak jobbról
ezek a kezek lesújtanak és felemelnek
egyszerre
ezek a kezek bilincsek nyomait viselik
ezek a kezek nem kulcsolódnak imára
ezek a kezek undorodnak a vértől
ezek a lábak nem csúsznak el egy
narancshéjon
ezek a lábak összekötik nyugatot a
kelettel
ezek a lábak agyontapossák a sárkány
hét fejét
ezek a lábak eljutnak arra a tájra,
melyről a fej álmodik
ez a szív zsarnokok fegyverétől sebzett
ez a szív saját paraszától újjászüli
önmagát
ez a szív az én szívem ikertestvére
ez az ember olyan, amilyen én vagyok
egyazon ég alatt
egyazon dalt,
daloljuk,
vetésről,
aratásról.

Éljen a Szabad Május Elseje!

Mi az, hogy „szabad”? Miért, van
amikor nem szabad? De még
mennyire! Amikor tilos volt ün-
nepelni. Meg amikor kötelező volt
ünnepelni. Amikor az elnyomó ál-
lamhatalom ünnepeltette magát.
Mintha a raboknak kötelező lett
volna ünnepelni a börtönt. Abban
a proletárdiktatúrában, ahol nem
a proletárok diktáltak, hanem a
proletároknak diktáltak a hatalom
bitorlói.

A munka ünnepe? Ördögöt! Ez is
hazugság, mellébeszélés. A munká-
sok ünnepe!

Ha csak a munka ünnepe volna,
a bankár, a tőzsdecápa, a tőkés,
a korrupt politikus is ünnepel-
hetne mert ő is „dolgozik”. De
Május 1. a kétkezi munkások ün-
nepe, a bérből élő bér munkásoké,
akiknek nincsen tulajdonuk, nin-
csen termelőeszközük. És mind-
egy, hogy kalapács van-e a kezük-
ben, az esztergapad fogantyúi,
szikék, csipeszek vagy a komput-
er egere, azok ünnepelnek május
elsején, akik a munkaerejüket bo-
csátják áruba, izmaik erejét, agyuk
szürkeállományát. A munkaké-
pességüket és a tudásukat árulják.
Bérért. Éhbérért. Annyi pénzért
amennyit adnak, mert örülnek, ha
dolgozhatnak. Nincsen lehetőségük
alkudozni.

*Kuncog krajcár: ennyiért
dolgoztál, nem épp semmiért.*

Ez a nap azoké, akik dolgoznának,
de nem dolgozhatnak, akiket lapát-
ra tettek, akiknek már éhbér sem
jut, mert nincsen számukra mun-
ka. Akiktől három hónap után még
a munkanélküli segélyt is elve-
szik, utána mehetnek a híd alá,
míg el nem zavarják őket – hogy
rend legyen –, a közterületről is.
Hova? Emigrálni a holdra. Akiktől
nem kérdezik, hogy hány éhes
gyereked sír otthon? Akinek a gyer-
eke is munkanélküli lesz, meg az
unokája is.

*Koldulsz, betörsz?
A rend lecsap rád.
Itt állsz és ott ül a haszon.*

Ez a nap a szervezett munkások
ünnepe, a szakszervezet tagjaié.

Kertész Ákos, Kossuth-díjas író

Akik most, ha majd elveszik tőlük,
megtudják, mit jelent a sztrájkjog.
A szervezkedés joga. A bértárgya-
lások joga és a kollektív szerződés.
Akik most megtanulják majd, mi
a különbség a kollektív érdekérvé-
nyesítés és a különalku között.

Amikor véget ért a háború, kiverték
innen a német nácikat, Horthy és
Szálasi pribékjeit, ott voltam min-
den szabad május elsején, de nem
sokáig. Pár év múlva kötelező lett
ünnepelni, de nem a munkások
napját, hanem a munkások el-
nyomását! Soha többé nem men-
tem el. Melós voltam, megtehettam,
tudtam, szaktársaimmal együtt,
hogy a kalapácsot nem irigyl
tőlünk senki sem.

Ma súlyosabb a helyzet, mert ma
a kalapácsot is irigyl annak a
kezeből, aki dolgozhat, az, aki csak
a gyár körül ögyeleg.

Amikor nyolcvankilencben újra
kisütött ránk a szabadág májusi
napja, ha négykézláb kellett volna
mennem, akkor is ott lettem volna
az ünneplők között. És ott leszek,
amíg élek. Dacból sem maradok
otthon. Az biztos, hogy kötelező
nem lesz többé soha, de hogy med-
dig engednek ünnepelni, nem tud-
juk még.

Egyet tudunk. Nem kérdezzük meg!
Nem kérünk engedélyt senkitől.
Nem könyörgünk senkinek. Ha
elveszik minden jogunkat, harcolni
fogunk a jogainkért.

Hogy megünnepelhessük a
munkások napját. Önmagunkat! A
munkát és a kenyeret, a jövőnket
és a szabadságunkat!

Kertész Ákos

Április 9. : A felborzolt tollak ünnepe

Az idei tavasz eleddig kétségtelenül "forradalmi" hangulatban zajlik. A többé-kevésbé tisztelt és szeretett kormányunk azzal, hogy hibát hibára halmoz, bőségesen ad okot az elégedetlenkedésre. Számtalan ügy került terítékre, úgy vélem mindenki ismeri őket, felsorolni sem kell. A tavaszi tüntetés és demonstráció dőmping egyik kiemelkedő rendezvénye zajlott le Április 9-én. A megmozdulást az EUTC (Európai Szakszervezeti Szövetség) és az MSZOSZ, (Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége) illetve különböző önálló magyar szakszervezetek közösen rendezték abból az apropóból, hogy az európai gazdasági és pénzügyminiszterek Gödöllőn tartottak csúcstalálkozót. A megmozduláson huszonkét országból érkeztek szakszervezeti vezetők és tagok, információink szerint ötezer fő képviselével, bár a személyes tapasztalatom ennél többnek érezte velem a létszámukat, ugyanis a rendezvény kétségtelenül felfokozott hangulatát szinte kizárólag nekik köszönhetjük. Sajnos szomorú igazság, és nagy tanulság, hogy a hazai szakszervezeteknek és általában a megmozdulásokon, tüntetéseken résztvevőknek még van mit tanulni ebben a témakörben. Ez nem szűgyen, hanem egy lehetőség, amit meg kell ragadnunk. Külföldi barátaink kiváló leckét adtak erre. A rendezvényen résztvevők létszámának becslése erősen megoszlott, a rendőrség által megadott 12 ezer fő és a szakszervezeti források által közölt 55 ezer fő között. Egy felesleges számháborúba nem kívánnék belemenni, ezért fogadjuk el, hogy az igazság valahol a kettő arany középútján lehetett. Ez min-denesetre reménykeltő, bár szinte bizonyos vagyok benne, hogy a hazai szakszervezetek nem lennének képesek bármikor ekkora tömeget összehozni; a sikeres mozgósításban szerepet játszhatott az is, hogy nem kívántunk "leégni" a nyugati szakszervezetisek előtt. Ha más nem is, ez a mozgósítás kiválóan sikerült, és bár a hangulat a magyarok részéről egy kicsit visszafogott volt, azért nincs okunk egy percre sem szégyenkezni. A tüntetés szervezése kellő gördülékenységgel zajlott. Egyetlen furcsaság

volt csak - bár nyilván erre is megvan a logikus magyarázat - hogy miért nem fordított irányú volt a menet? Ha az Oktogon irányából indultak volna, és a végén a Hősök Terére érkeznek, akkor az okosan elhelyezett kivetítőkön többen és jobban láthatták, hallhatták volna a szónokok beszédeit. Lehet, hogy ebben a döntésben a logisztikán

ciális ellátórendszerek biztonságát követelték. Ezen túl leginkább csak az "együtt vagyunk, szuperek vagyunk, sokan vagyunk, erősek vagyunk" mondanivaló jött át. A magyar felszólalók - Borsik János (Autonóm Szakszervezetek Szövetsége), Kuti László (Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés), Gaskó István (LIGA), Pataky Péter (MSZOSZ), Palkovics Imre (Munkástanácsok Országos Szövetsége), Varga László

Szakszervezeti demonstráció, Április 9.

kívül az is szerepet játszott, hogy a szervezők talán nem számítottak ilyen mértékű részvételre és attól tartottak, ha kevesen lesznek, esetleg nem tűnik akkorának a tömeg a Hősök Terén? Persze mindez csak találgatás, elmélkedés. A választ csak a szervezők tudják megadni. A rendezvényen húsz külföldi és hat magyar szakszervezeti vezető szólalt fel, köztük Lord John Monks az EUTC főtítkára. Attól függetlenül, hogy Lord Monks mit mondott, van valami perverz bája annak, hogy az európai szakszervezeteket egy bárói rangban lévő ember vezeti, aki az angol Lordok Házában csücsül. Halkan kérdelem csak meg, nem találtak erre a posztra egy kellően intelligens, művelt, de munkás származású, és nemesi ranggal nem bíró vezetőt? Talán úgy egy ícipicit hitelesebb lett volna a mondanivalója. S ha már a mondanivalónál tartunk, akkor elérkeztünk a megmozdulás lényegi részéhez. A külföldi felszólalók tematikája többé-kevésbé akörül forgott, hogy ne a munkásokkal fiztessék meg a gazdasági válság költségeit, növekedést, munkahelyeket és a szo-

(Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) természetesen belevittek egy jó adag aktuálpolitikát a beszédekbe - nagyon helyesen - viszont valamiért hiányoztak a beszédeikből a távlatok. Adósak maradtak a "hogyan tovább" megfogalmazásával. A cikkem címében az Április 9-i demonstrációt a "felborzolt tollak ünnepének" nevezem. Ünnepeknek, mert a hangulat és az alkalom ünnepi volt, ám "felborzolt tollaknak", azért, mert a szakszervezeteknek, ha *ténylegesen* el is akarják érni, amit követelnek, akkor tovább kell menniük. Azzal, hogy ilyen kulturált és remek hangulatú "szakszervezeti bulikat" szerveznek, csak a mindenkori kormány malmára hajtják a vizet, hiszen a dolgozóknak joggal felgyülemlett feszültséget egy kis (vagy jelen esetben nagy) társas kiabálással vezetik le, és valójában semmi sem történik.

Ha példának okáért Gaskó István le akarná magáról mosni az előző ciklusban ráakódott "Fideszbérenc" jelzót, akkor most már nagyban azon kellene gondolkodnia, hogy mikor szervez ismét "gördülő sztrájkot"? És ha már egy

ilyen tüntetés erejéig ilyen remekül képesek voltak összefogni a szakszervezetek - megjegyzem nagyon helyesen - akkor ha ténylegesen hatást akarnak gyakorolni a kormányra, akkor pedig azon kellene gondolkodniuk, hogy miként és mikor indítanak összehangolt, országos méretű általános sztrájkot, amelyben az összes jelentős szakszervezet kivétel nélkül részt vesz, és amely már biztosan elég ahhoz, hogy lehervassza Orbán Viktor miniszterelnök úr arcáról az elhíresült önelégült félmosolyát.

Kedves szakszervezeti tagok és szakszervezeti vezetők! Nem elég csak a tollakat borzolva "kárálni". Néha csipni is kell! Keményen!

Mindezeket együttvéve őszintén gratulálok ahhoz, hogy a magyar szakszervezeti mozgalom ilyen békésen, kulturáltan is meg tudta mutatni, hogy még léteznek!

Tamás Gábor

KAPCSOLÓDÓ NEMZETKÖZI HÍR: Még ad a nép?

A IMF (Nemzetközi Valutaalap) állítása szerint a európai bankok instabil helyzet jelenti a legnagyobb veszélyt a világ pénzügyi rendszerére. A szervezet szerint Európa nem kerülheti el az „életképtelen” bankok átalakítását és feltőkésítését, utóbbit elsősorban közpénzekből. A 2011. április 13-án kiadott jelentés szerint még többet kell tenni az átfogó, pénzügyi rendszer megerősítése érdekében Európában, ahol feszültség alakult ki a költségvetési zavarba került kormányok és a válság által sújtott bankszektor között. (Mintha nem ők lennének felelősek a válságért – szerk.megj) Az IMF szakértői szerint az európai bankok gyengesége fokozza a nyomást és a veszélyt az egész rendszerre nézve. Az európai bankok késésben vannak az amerikaiakhoz képest, és a következő időszak legjelentősebb kihívása az országok, és bankok finanszírozása lehet, különösen az eurózóna néhány ingatag országában. A jelentés szerint bizonyos német, spanyol, olasz és portugál bankok illetve takarékszövetkezetek kerülhetnek emiatt veszélybe.

Szerk: Meg kell hagyni, ismételten csak vastag bőr van az IMF bankárai képén. Most már nem csak a kis és védtelen országokban akarják megtenni, hogy az általuk „elkaszinózt” pénzeket a lakossággal, fizetetik meg és támogatják a bankokat közpénzből, hanem ugyanezt készülnek tenni a gazdaságilag jelentősebb befolyással bíró és erősebb országokban is, mint Németország, Spanyolország, Olaszország. Remélhetőleg, az emberek előbb-utóbb lágyan beintenek az IMF-nek és a magukat minden és mindenki felett állónak tekintő pénzügyi hatalmasságoknak. Egyék csak meg, amit főztek! A leginkább kíváncsi az lenne, ha ezek a mindent behálózó, az egész világot a magántulajdonuknak és játszótérüknek tekintő „pénzvámpírok” Valutalapostól, Federal Reserve-estől (Amerikai Központi Bank) eltűnnének a világból, és helyette kialakulhatna egy egészséges, kamat- és inflációmentes csereeszköz-rendszer, amely kapcsán nem azon kell aggódni, hogy mennyire fűti, vagy hűti a gazdaságot, és amelynek mesterséges hiánya nem növeli tovább a nélkülözést. Remélem az olasz, német, spanyol és portugál munkások rájönnek erre, és megmutatják a bankárvilágnak, hogy merre hány méter!

Szakszervezeti kiskaté tudatos bér munkások számára

Joggal merülhet fel a kedves olvasókban a kérdés, hogy az előző rendszerben, amikor mindet "Ál-lambácsi" vigyázó szemei felügyeltek és ölelő karjai szorítottak kebelére, akkor miért volt egyáltalán szükség szakszervezeti mozgalomra és a maihoz képest miért érződik úgy, hogy akkor sokkal erősebb és aktívabb volt ez a mozgalom? Most, a rendszerváltás után huszonkét évvel, amikor már kellő ízelítőt kaphattunk a kapitalizmusból, érezhetjük csak igazán, hogy mennyire szükség van (volna) igazán erős szakszervezetekre, minél több aktív taggal. Ám az emberek valamiért mégis ódzkodnak a szakszervezeti tagságtól. Sok különféle idokot felhozhatnak arra, hogy miért nem lépnek be egyetlen szakszervezetbe sem. Persze tisztelet a kivételeknek. Balázs Gábor kollégánk a francia CGT szakszervezet honlapjáról tette számunkra is elérhetővé ezt az anyagot, amelyben francia barátaink segítségével megpróbálunk választ adni ezekre a felmerült indokokra. Ön magára ismer valamelyikben?

Ha igen, gondolkozzon el rajta!

D: *Nem lépek be a szakszervezetbe, mert ezer dolgom van: meló, család...azt a kis időmet, ami megmaradt megtartom magamnak.*

MU: Alakíts szakszervezetet, mert a magadba fordulás elsősorban neked árt. Ha az összes munkahelyi gondodat megtartod magadnak, tönkre fogsz bele menni. A szakszervezet nem más, mint a munkahelyi problémák megosztása másokkal, és rájuk közös, kollektív válaszok keresése. A tagság nem jelent feltétlenül heti tíz órás elfoglaltságot, de valamennyi részvételt igen. Éppen a közösségi lét és cselekvés a dolog értelme.

D: *Nem lépek be a szakszervezetbe, mert a dolgok már így is túl léptek rajtam, azt se tudom mihez fogjak a bajban.*

MU: Éppen ez az érzés, ami ellen lét-rejőttek a szakszervezetek. A cél a munkahelyek ellenőrzés alatt

tartása, hogy a főnökeid ne engedjenek meg maguknak bármit és ne egyedül nézz farkasszemmel velük. A közös problémák közös döntéseket kívánnak: egyedül nem fog menni.

D: *Nem lépek be a szakszervezetbe, mert semmit sem tudok a jogról, vagy a politikáról.*

MU: A szakszervezet a képzés eszköze is: mindenki több kérdéssel érkezik oda, mint kész válaszokkal. Ha nem értesz valamit az nem azért van, mert hülye vagy, hanem mert eddig nem osztották meg veled a főnökeid a legfontosabb információkat. A szakszervezet **eszköz** az információ-gyűjtésre, akár nálad tapasztaltabb dolgozókkal való eszmecserére is. A munkahelyi harcra is igaz, hogy a bátorság sokkal fontosabb tulajdonság, mint a képzettség.

D: *Nem lépek be a szakszervezetbe, mert nálunk senki sem tag. Mire mennék egyedül?*

MU: Ha nincs nálatok szakszervezet, lépj be egy szakszervezeti szövetségbe, ott találni fogsz olyan embereket, akik segítenek neked. Ha ez sem megy, akkor se felejtssd el, hogy a szakszervezeti tagság fontos a munkahelyeden kívül is: egy közösséget nyújt számodra.

D: Nem lépek be a szakszervezetbe, mert a hideg ráz az intézményektől: a vége úgyis az, hogy a karrieristák lesznek kisleányok, akik átveszik a hatalmat.

MU: Keress, vagy ha nem létezik, alakíts olyan szakszervezetet, ahol valóban együtt hozzák meg a döntéseket: csak rajtad múlik. Tudnod kell, hogy egy szakszervezet számára nincs „kötelező politikai irányvonal”. Ha nem tetszik a szervezeted működése, alakíts másikat. Mi mindannyian kizsákmányolt dolgozók vagyunk: egyenlőek.

D: Nem lépek be a szakszervezetbe, mert a munkahelyemen a szakszervezeti vezetők igazi semmittevő senkiháziak, akik csak a saját pecsenyéjüket sütögetik a főnökökkel vívott alkukban.

MU: Ez is csak rajtad múlik: ha a szakszervezeted vezetői osztályárulók, csapd rájuk az ajtót, és alakíts másikat. Ne hagyd, hogy ezek az öltönyös rabszolga-kereskedők uralják a harcot: ehhez túl nagy a tét. Fontos tudnod, hogy bármit is hazudjanak neked, a szakszervezetek nem az osztálybéke, hanem az osztályharc eszközei. Ez nem zárja ki a kompromisszumot, de az nem kompromisszum, ha mindig te engedsz. Soha egy forintot, egy étkezési jegyet, egy fizetetlen túlórárt se hagyd nekik harc nélkül! Ne legyenek illúzióid: sokszor veszíteni fogsz. De a méltóságod megmarad.

D: Nem lépek be a szakszervezet-

be, mert már tag vagyok egy más társadalmi mozgalomban.

MU: Számtalan dolog megérdemli, hogy elköteleződjünk mellette. De a szakszervezet, a munkahelyi szerveződés a harc legfontosabb terepe: ott védjük meg magunkat. A munka az, honnan a legégetőbb problémáink származnak: a stressz, a mindennapi megaláztatások, az unalom, az alávetettség, az éhbér, a szegénység – ezek azok a dolgok, melyek megmérgezik az életünket. Miért tűrnéd mindezeket egy szó nélkül? De a legfontosabb, hogy sose feledd:

AKI HARCOL, ELBUKHAT, DE AKI HARC NÉLKÜL FELADJA: MÁR EL IS BUKOTT!

ÉLJEN A SZABAD SZAKSZERVEZET! ÉLJEN AZ OSZTÁLYHARC!

A francia CGT szakszervezet honlapja alapján, Balázs Gábor

Mennyit érek?

Huszonhét éves koromig Ózdon laktam. Édesanyámat két éve elvitte az infarktus. Édesapám tizenhat éves korától dolgozott a kohászatban. A rendszerváltás után nem sokkal megszűnt a munkahelye. Tisztességes megélhetést jelentő munkát szeretett volna találni, de néhány sikertelen próbálkozás után a rokkantnyugdíjazásba menekült. Sokszor hallottam tőle, hogy csak annak van becsülete az életben, aki dolgozik. Hát akkor nekem rengeteg becsületem van. Másom sincs.

Szüleim nem szóltak bele a pályaválasztásomba, így kitanultam a bőrdíszműves mesterséget. Nem is tudtam egy napot sem a szakmámban dolgozni. A munkaügyi központ javaslatára elvégeztem egy CO hegesztői tanfolyamot. A köz tudatban az él, hogy a CO-sok jól keresnek, de ahhoz előbb gyakorlatot kell szerezni. Viszont nagyrészt csak gyakorlattal rendelkezőket keresnek a munkaadók. Ismerősök segítségével felvett egy maszek, aki azt ígérte, hogy nála szerezhetek hegesztői gyakorlatot. Azt hittem rám mosolygott a szerencse, de hamar jött az ébredés. Négyen dolgoztunk a vállalkozónak. Ketten hivatalosan, bejelentve. Ketten meg

feketén zsebből fizetve. A főnök hónapokon át hitegetett minket, hogy „no majd most aztán” lesz zsiros megrendelés, és beleszünk jelentve és gazdagra keressük magunkat. Na, fél év után már látszott, hogy ebből semmi sem lesz. Jártunk a főnök szőlőjébe metszeni, kapálni. Takarítottuk a disznóólat, betonoztuk a garázst, de CO hegesztésnek

a közelébe sem jutottunk. Ráadásul a fizetés is mindig csúszott, a túlóra szó pedig hiányzott a vállalkozó szótárából. Meguntam és leléptem. Ezután egy okostelefonokat összeszerelő multicég bérabszolgája lettem. Szalagmunka napi 12 órában, hajcsárok felügyelete mellett, alig valamivel a minimálbér felett. A lakó és a munkahelyem

Elindultak, de soha nem érkeztek meg

között több mint 100 kilométer van. Hajnali háromkor keltem, négykor indult a melós szlengben csak „fegyencjáratnak” becézett munkásbusz. Este nyolc is elmúlt mire hazaértem. Hullafáradtan be az ágyba. Két évig bírtam. Szórakozás, barátok, magánélet és tervek nélkül.

Ezután egy közeli hulladékégető műnél dolgoztam. Azt mondták, hogy ez „zöld” technológia, de a tapasztaltak alapján több kárt okoztunk, mint amennyi hasznot hajtottunk. Minden esetre az alatt az egy év alatt, amíg ott melóztam minimum tízszer demonstráltak különböző szervezetek és a környékbeli települések lakói az elviselhetetlen bűz miatt, amit a „zöld” technológiával eregettünk bele a nagyvilágba.

Jött a válság én meg röptem. Az igazat megvallva nem is bántam. Három hónapig a mezőgazdaságban vállaltam alkalmi munkákat. Kukoricatörés, kapálás, szőlőszüret stb. Itt ismerkedtem meg egy csapattal, akik hűtőházakban vállaltak idénymunkát. Látták, tapasztalták szorgalmamat így gyorsan befogadtak maguk közé. Sajnos a hűtőház 170 kilométerre volt tőlünk. Munkások számára megfizethető szállás nem lévén, maradt a mindennapi ingázás. Kelés hajnali háromkor, tíz-tizenkét órás robot, hazaérkezés késő este. Gyilkos dolog. Szó szerint.

Rövid híradás volt rólunk az újságban, rádióban. A sofőr elaludt a volánnál, áttért a szembejövő sávba, ahol összeütközött egy szabályosan közlekedő kamionnal. A kilenc utasból négyen a helyszínen életüket veszítették. Én nem voltam ilyen szerencsés. A kórházban még hat órán keresztül próbálták a bordáim által átszúrt tüdőmet munkára bírni. Végül feladták a küzdelmet. Rövidke életem alatt semmit sem sikerült összekaparnom. Egy dolog mégis van, ami teljesen az enyém volt, és maradt. A munka becsülete.

Mennyit érek?

- Komjáthi -

Liberális vagyok, nem vak

Mi legyen több százezer honfitársunkkal? Ne csak „foglalkoztassák” őket, hanem valódi munkahelyet teremtsenek neki! Az azonnali megoldásokat nem helyettesíthetik a generációkra szóló stratégiai programok!

A piaczgazdaság híve vagyok. A kidolgozott alternatívák jelenlegi választékát tekintve, a magántulajdonon alapuló rendszert tartom a relative legjobb megoldásnak. A magántulajdon és a piaczgazdaság radikális „eltörlését” nem pártolom. (Lehetségesnek és kívánatosnak gondolom ugyanakkor a magántulajdonnal piaczgazdasági körülmények között versenyképes, a magántulajdont és különösen a magán-monopóliumokat visszaszorító új, nyitottabb, közösségibb tulajdonformák kikísérletezését. Liska Tibor híveként, még a sikerrel kecsegtető kísérletek alapelveit is látni vélem.)

Mindezt azért bocsátom előre, mert ezek után némi magyarázatra szorul, mit keres írásom egy olyan lapban, amely Táncsics nyomában járva, meggyőződéses „vörös” irányzatot vállal fel. Alapvető elvi különbségeink vannak, de éppen ezért, érdekesek lehetnek az esetleges egyetértés pontjai.

Néhány hete a Népszabadság hasábjain jelent meg az ország jelenlegi helyzetével és a kiúttal kapcsolatos véleménycikkem. Írásom címe: „Ahol a kapitalizmus megbukott”, nyilván zene a Munkások Újságja körül szerveződő közönség füleinek. De miről is van szó?

„2011-re eljutottunk oda, hogy szembe kell végre néznünk a - rendszerváltás óta nagyon sok ponton sikeres - magyar kapitalizmus legsúlyosabb kudarcával” - írtam cikkemben. - „Az 1990 után tömegesen eltűnő munkahelyeket a globális rendszerbe bekapcsolódott kapitalista piaczgazdaság egész országrészekben képtelen pótolni. Le kell számolni néhány illúzióval. Hiába vezet autópálya Miskolcra, Nyíregyházára. Encsről nem tudnak elmozdulni a képzetlen, útiköltésre költeni nem tudó felnőttek tömegei a 40 kilométeres távolságban létrejövő munkahelyekig. Hiába indulnak uniós programok, hiába

lehet sok forrásra pályázni azokban a térségekben, a reménytelenség nemhogy mérséklődött volna 2011-re, hanem inkább az elviselhetetlenségig fokozódott. Komolyan gondolhatja valaki, aki egy kicsit is ismeri azoknak az országrészeknek a helyzetét, hogy a váratlanul megjelenő külföldi befektetők, vagy a hazai vállalkozók fogják a most már a közmunkákból is kiszorított emberek megélhetését biztosítani?” Álláspontom lényege tehát, hogy 2011-re végképp olyan helyzet állt elő, amely rendkívüli lépéseket követel, függetlenül attól, hogy ki mit gondol a krízis okairól. Függetlenül tehát attól, hogy a világkapitalizmus természetét kárhozzátjuk a bajokért, tehát szinte valami külső, sorszerű természeti csapást okolunk - vagy éppen ellenkezőleg, speciális hazai tényezőt, a rendkívül gyengén teljesítő magyar politikai és gazdasági rendszer tevékenységét tartjuk elsősorban felelősnek a kialakult helyzetért. A baj itt van a nyakunkon. Az ideológia ilyenkor nem jó iránytű.

Az persze nagyon nem mindegy, hogy a rendszer azonnali elsöprését és egy sokkal jobb rezsimmel való lecserélését tűzi célul valaki, vagy a - szerintem az előbbi utat kizáró - realitásokból indul ki, és azt keresi, hogy javíthatna-e valahogy a teljesítményén még ez a nagyon rossz pályára tévedt magyar kapitalizmus és polgári demokratikus politikai rendszer is.

Nem mindegy az sem, hogy a bajokat érzékelve az egyre haragosabb, egyre kritikusabb közvélemény, vagyis valójában mi, egyes emberek hajlandók vagyunk-e őszintén szembesülni saját személyes felelősségünkkel, amennyiben egyéni és közéleti döntéseinkkel magunk is hozzájárultunk a tragikus helyzet kialakulásához.

A demokratikus nyilvánosság és a versengő pártok választási ígéretei, jobb esetben kidolgozott programjai ugyanis - minden korlátjuk mellett - a politizáló közvéleményt és a választópolgárok prioritásait tükrözik. Nyolcmillió választópolgár kollektív figyelmetlensége és közönye kellett ahhoz, hogy politikusaink figyelmen kívül hagyhas-

sák egész régiók munkanélküliség-be és depresszióba süllyedését. Az a téma, amit mi magunk sem tartunk minden más ügy elé sorolandónak, az a legfontosabbnak vélt program-pontok mögé sorolódik, és elsikkad. Ami a magyar politikában a Jobbik 2009-es EP-választási sikere után, „a 2010-es választásokig történt, az egyenesen megdöbbentő. Azt vártam volna, hogy a Jobbik előretörése vészcsengőket hoz működésbe” – írtam erről „Az elrettentés” címmel megjelent publikációmban. – „Azt vártam, hogy a kampányban a demokratikus pártok versengő programjai kiemelt témaként kezelik majd a cigányság problémáinak kérdését. Azt vártam, hogy versengés indul meg egész országrészek szavazóinak a demokrácia pártjára visszatérítéséért.

Nos, nem így történt. A 2010-es választás is, akárcsak az összes előző, anélkül zajlott le, hogy a cigányságnak, a cigányságról –

hívein kívül már mindenki látja, hogy a szegénység, a munkanélküliség a legsúlyosabb problémánk, és ez egyértelművé teszi a radikális irányváltás szükségességét. Itt az alkalom megfogalmazni, részleteiben is kibontani és kitartóan képviselni a világos követelést: Munkát! Kenyeret!

Figyelemre méltó üzenet, hogy Orbán támogatójának számító milliárdos, Demján Sándor is szokatlan húrokat penget. „Csak növekedésen keresztül tudjuk a szegénységet megszüntetni Magyarországon, ha nincs növekedés, marad a szegénység - hangsúlyozza Demján, aki úgy látja, a cél eléréseért most átmenetileg mindenkinek áldozatot kell hoznia, a kormánynak pedig vállalni kell konfliktusokat a társadalommal, a gazdaság szereplőivel. Senki nem ajándékoz nekünk pénzt, gazdasági növekedést, azért nagyon keményen kell dolgozni – fogalmaz a vállalkozó, aki bízic abban, hogy

nagyobb baj lesz. De ez nem azonos a nyomorból kivezető munkával. Azok a módszerek, amelyekkel mostanában tízezreket, garanciák nélkül, védett munkajogi státusz nélkül, pár hónapra, zömükben 4 órára bejelentve programokba vonnak be, ideiglenes akciók. A sebtében szervezett közmunkák lefoglalják és valamicske jövedelemhez juttatják a képzettség és munka nélküli tömeget, de ez legfeljebb a semmi helyett, ideiglenes, vészmegoldásként elfogadhatók. Csányi Vilmos javaslatait idézem, amelyeket évekkkel ezelőtt fogalmazott meg – de természetesen máig sem talált meghallgatásra:

„Az „átkosnak” sok bűne mellett volt egy vonása, amely ezen a téren javulást hozott. Mesterségesen teremtetek munkalehetőséget. Igen, nem piacokonform módon. Viszont működött. Aki munkára szocializálódik, az keresi a munkalehetőséget. (...) Tessék szocializációs munkahelyeket létrehozni állami fedezetel, tessék busszal vinni az embereket a munkahelyekre, tessék cigány falvakba telepíteni az állami támogatással működő üzemeket, ahol nem segélyt osztanak, hanem munkabért fizetnek. Akkor is, ha az ott előállítható termékekre nincsen nagy szükség, ha veszteséges lesz mind; a termék nem az a tárgy, amit ott majd megmunkálnának, előállítanak, hanem a kialakuló szocializáció, a munkakultúra.”

Mindannyian tudjuk, a munkahely, ahol jogokat, védeltséget, garanciákat kap az oda felvett dolgozó, nemcsak az ott munkában töltött órákról és az előállított termékekről szól. Az emberek közötti kapcsolatok jó irányban alakításának terepe. A tehetséges, önmagát képezni akaró, haladni akaró emberekre is figyelhetnek a képzési programokat szervező munkahelyeken. Ugyanezek az emberek a szem elől is eltűnnek, ha hónapszámra nem tudnak kimozdulni a gettókba. Nem valamiféle kidolgozott programot tettem le cikkemmel az asztalra. Nem kívántam megtakarítani egyetlen olvasónak sem az önálló gondolkodást. Úgy látom, a közvélemény már kezd az általam vázolt irányba elmozdulni. Ha megkésve is, de talán nem végképp elkésve.

Tamás Tibor

Közmunka: valódi munka, vagy csak foglalkoztatás?

elsősorban a megélhetés nélkül maradt, képzetlen tömegek azonnali foglalkoztatásáról – hiteles programot tett volna le bárki az asztalra. (Az egymillió munkahely megteremtésének minden konkrétum nélkül felengedett lufiját, nem tekinthetjük komoly programnak.) Most pedig, hónapokkal a választások után (...) a helyzet egyértelmű: az Orbán-rezsim egyáltalán nem tekinti sürgető feladatnak a cigányság számára kézzelfogható lehetőségeket – elsősorban nagyon sok ember számára elérhető MUNKÁT – teremtő intézkedéseket.” 2011-ben azt kell látnunk, hogy a hosszú évek óta terjengő köd eloszlott. A kormányon és megmaradt

a politikának lesz is bátorsága végigmenni az úton. Szerinte munkahelyeket termelésből kell teremteni, Magyarországon viszont kevés ember termel, ezért - mondja tapasztalataira hivatkozva az üzletember - állami vállalatokat, integráló szervezeteket kellene létrehozni. Az állam szerepe a mostani krízis helyzetben ártékelődött, össze kell fognia a magánszektorral, szövetkezetekkel, és így kell megteremteni a növekedés feltételeit.” Cikkem felvezetőjében különbséget tettem a „foglalkoztatás” és a munkahelyek teremtése között. Az előbbi kifejezés akaratlanul is árulkodó. El kell foglalni valamivel az egyre elkecseregtebb embereket, mielőtt még

Az Alkotmányról

Nem, olyan nagyon azért nem kell siratni az 1949. évi XX. törvénycikket, vagyis az eddig hatályos Alkotmányunkat. Ám fel kell háborodni a nemrég elfogadottan! Mert a régi minden bajával együtt garantált nekünk jogokat, legalább papíron. Ilyen volt példának okáért a munkához és egészséges környezethez való jog. Nos, hát ez persze nem több mint leírt szó. Van munkád? Van egészséges életkörnyezeted? Nincs? És akkor? Tudtál valahova fordulni? Tudtál, bár az eredmény sokszor nem volt kielégítő. Viszont a régi Alkotmányunk igen erősen tiltotta azt, hogy bárki vagy bármely párt EGYEDURALOMRA tehesen szert! És ez működött is. Nem véletlen volt ez az erős tiltás, hiszen az 1989-90-ben véget ért Kádár-rendszerben egypárti uralom volt. Persze, mondhatjuk, hogy ez nem fontos, de hát csak jobban szeretünk szabadságban élni, mint egypárti rendszerben, mint amilyen a múltunk és most már biztos állítható a jövőnk lesz. És miért fontos egy jó alkotmány? Mert valóban szabad és demokratikus országban (ilyen jelenleg nincs a Földön) garantálja, hogy téged nem érhet baj, ha a közös és közösen kialakított szabályokat (az Alkotmányt) betartod. Nem tehet ellened a szomszéd, az állam, sem külföldi hatalom, mert szövetkeztünk és elismerjük és védjük egymást. Nézzük az új alkotmányunkat: miről szól ez? Ahelyett, hogy olyan fontos dolgot, mint a lakhatáshoz való jogot beletették volna és egy erős szociálisan érzékeny, vagyis a mi oldalunkon álló alkotmány készült el volna, helyett mit kaptunk? Megmondom: a kapitalista rendszer legrosszabb és legélhetetlenebb fajtájának, a világot 2008 körül a teljes káoszba és csődbe döntő politikai – nevezetesen a neokonzervatív/neoliberális politika- köbe vésését.

Hiszen az elfogadott alkotmány csak a megkezdett „mindent átalakítunk” út első lépcsője, ahol már világosan ki lett jelölve,

hogy mik lesznek a kétharmados többséghez kötött törvények: ilyen a bírák idő előtti nyugdíjazása, hogy saját fiatal pártkatonájukkal töltsék fel utána a bíróságokat, és mi ha bírósághoz is fordulhatunk (még egyelőre) az ítélet nem számunkra lesz kedves... A nagy baj, hogy sok-sok kérdést ún. sarkalatos (kétharmadot igénylő) törvényekkel fognak szabályozni. Erősen valószínűsíthető, hogy az új alkotmányból levezetve tilos lesz az abortusz és a 300.000.- forint felett keresőknek kedvező egykulcsos (16%) személyi jövedelemadó is kőbe lesz vésve. Idáig volt és működött Alkotmánybíróság. Bárki fordulhatott a testülethez, ami azért viszonylag jó garanciát adott arra, hogy az állam nem csinálhat meg akármit. Ez megszűnt, nincs többé állampolgároknak joga az Alkotmánybírósághoz fordulni.

Ez az alkotmány a cinizmus alkotmánya: hiszen Orbán Viktor már nem lehetne képviselő, ha az előző ciklusban is ez az alkotmány lett volna érvényben, ugyanis az új kimondja, hogy a képviselő megbízatása megszűnik, ha egy évig nem vesz

részt az Országgyűlés munkájában. És tessék, hogy ők évtizedekre terveznek és készülnek, ez ebből (is) látszik. Kifejezetten nem elegáns, hogy a Fidesz által kitalált és egyedül megtárgyalt irományt senki és semmi nem fogja jóváhagyni! Se népszavazás – mert a néptől félnek –, sem nem hagyják meg az esélyét annak, hogy a következő várhatóan Fideszes országgyűlésnek is szavaznia kelljen róla. Az új alkotmány egyetlen politikai célnak van alárendelve: ezt a FIDESZ vezette kormányt demokratikus választásokon ne lehessen leváltani. És erre kiválóan meg is felel az új alaptörvényünk. Hogyan is szólt régen? “Bitangok! Ezt akartátok?”

Ui: Az 1848-asokra rendszere-sen hivatkozó Fidesz azt adta most nemzetének, amit a 48-asok kaptak Ferenc Józseftől 1849 márciusában: egy oktrojált (kikényszerített) alkotmányt, ami ellen Kossuth-ék tiltakoztak. Most fordult a kocka: a magukat 1848-as eszme hordozóinak tekintők „adtak” egy a társadalom, vagyis általunk nem támogatható, ránk kényszerített „alkotmányt”.

Galba-Deák Ádám

Napjainkban: Bitangok! Ezt akarjátok?

Az utolsó győztes hadjárat

Az antifasiszta szövetség 1945-ös győzelme mellett május 9-én egy magyar vonatkozású katonai győzelemre is emlékezhetünk. 92 esztendővel ezelőtt ezen a napon elindult a magyar történelem utolsó győztes hadjárata.

Sajnálatos tény, hogy a magyar szélsőjobboldal által dominált hazai történetírás feledésre ítéli a fényes katonai győzelmek sorát hozó Északi Hadjáratot. Miért? Egyrészt azért, mert annak irányítói kommunisták voltak, másrészt pedig azért, mert a jobboldal által ma oly nagyon tisztelt Horthy Miklós elárulta azokat, akik fegyverrel a kézben küzdöttek a magyar szabadságért. 1919. márciusában a világháborúban győztes antant megbuktatta Károlyi Mihály mérsékelt baloldali, köztársaságpárti kormányát. A híres Vix jegyzék olyan területek átadását követelte a cseh és román hatóságoknak, ahol már egyáltalán nem éltek nemzetiségek. A kormány lemondása után egyedül a radikális szociáldemokraták és a kommunisták voltak hajlandók a fegyveres ellenállás megszervezésére. Korábban Károlyi Mihály bizott a nyugati hatalmak tisztos hozzáállásában, az igazságos békefeltételekben, de a szerbek pécsi és szegedi, a románok debreceni, a csehek salgótarjáni és miskolci jelenléte egy szörnyű, a trianoninál is szörnyűbb ország sonkítás rémképét vetítette előre. Az 1919. március 21-e után a Magyar Tanácsköztársaság kormánya megkezdte a honvédelmi harc előkészületeit. A magyar Vörös Hadseregbe tömegesen indult meg a belépés. A haditermelés miatt korábban katonai szolgálatot nem teljesítő fővárosi munkások, az országért harcolni vágyó volt katonatisztek és rengeteg világháborút megjárt, végre nemes cél érdekében harcolni vágyó egykori frontkatona jelentkezett néhány hét leforgása alatt. Május 9-én egy keskeny frontszakaszon Stromfeld Aurél vezetésével indult meg a Vörös Hadsereg támadása Miskolc térségében. A megszálló cseh csapatok néhány órával később már fejveszte menekültek és próbáltak stabil védelmi vonalat kialakítani, sikertelenül. A magyar csapatok menetből foglalták vissza

a felvidék jelentős részét, választották el egymástól a cseh és román csapatokat. Mindeközben sajnálatos események is történtek. Az erdélyi katonákat tömörítő Székely Hadosztály a győzelmek ellenére kapitulált a román katonaság előtt, elsősorban azért, mert vezetőik a kommunistákkal nem voltak hajlandók együtt harcolni. A fegyverletételt választó katonai vezetők osztályrésze súlyos megaláztatás lett, kiéheztetve, rongyosan, szégyenletes körülmények között kellett hazatérniük. Katonáik többsége azonban nem követte őket. A székely katonák többsége egységes katonai egységben maradván állt be a Vörös Hadseregbe és kritikus helyzetben gyakran az ő hősies fellépésük segítette a győzelmet. A munkás ezredek lelkesedése, a harcedzett frontkatonák katonai tapasztalatának köszönhetően néhány hét alatt a csehek a katonai megsemmisülés szélére kerültek. Szervezetlenül vonultak vissza

Stromfeld Aurél vezérezredes

nyugati irányba, francia tanácsadók kétségbeesetten táviratoztak Párizsba, vízionálva a teljes összeomlást és Pozsony elestét is. Ebben a helyzetben Franciaország vezetője példátlanul gusztustalan lépéssel állította meg a magyar Vörös Hadsereget. Ígéretet tett arra, hogy a hadműveletek felfüggesztése esetén kivonják a román megszálló csapatokat a tiszántúlról és meghívják a tanácskormány képviselőit a béketárgyalásokra. Az ígéretek közül semmi nem teljesült, ráadásul a számtalan belső árulással elgyengített

országvezetés nem tudta még egyszer győzelemre vinni a Vörös Hadsereget. 1919 nyarán megnyílt az út a románok előtt Budapest irányába, nyomukban azokkal a hiénákkal, akik a korábbi hónapok hősies küzdelmét aggódva figyelték és várták katonai és politikai vereségét. A sors fintora, hogy vezetőjük Horthy Miklós azon a napon érkezett Szegedre az ellenforradalmárok kártyázó, részegeskedő táborába, amikor a Stromfeld vezette Vörös Hadsereg hihetetlen lendülettel rátámadt Miskolcra és elzavarta onnan a megszállókat. Persze a korábban Károlyi által is elzavart ellentengernagyra nem is volt szükség a Vörös Hadseregben. Ő a győzelmek alatt nyugodtan ingázott birtoka és Szeged között és azon munkálkodott, hogyan lehet megbuktatni a fegyveres harcot is felvállaló tanácskormányt. Tette ezt egy olyan országban, amelyet állítólag vörös bestiák tartottak kezükben, mindenkit terrorizálva. Az igazság azonban, amivel Horthynak is szembesülnie kellett, az volt, hogy a Vörös Hadsereg volt a világháború után az egyetlen hadsereg, amely képes volt hatékony harcot vívni a megszállásban részt vevő hatalmak ellen. Horthy hadseregébe szinte senki nem jelentkezett, amikor toborzást tartottak, a Vörös Hadseregbe viszont néhány hét leforgása alatt kétszázazren jelentkeztek. Ma méltatlanul feledjük el az 1919-es Északi Hadjáratot. A katonailag zseniális, politikailag a nyugati győztes hatalmakat is megrémisztő támadássorozatra azért is illene emlékezni, mert történelmünkben azóta sem volt olyan hadjárat, amire kicsit is büszkének lehetnénk. Sajnálatos tény, hogy a gyáva és megalkuvó Horthy mániákus imádata miatt nem emlékezhetünk ezekre a szép napokra. A fővárosban egyetlen szobor maradt, amely előtt tiszteletünket tehetjük. Az egykori hajógyár mellett egy egykori újpesti népszavazásnak köszönhetően ma is ott áll az Északi Hadjárat győztes vörös katonája. A talapzatról azonban minden feliratot eltávolítottak és az illetékes hatóság azt azzal indokkal nem pótolja, hogy azzal befolyásos politikai csoportokat ingerelne. Sajnos itt tartanak a történelemhamisítók...

Kalmár Szilárd

A mi Apostolunk II.

„A múlt különös dolog. Középen fekszik a valóság és az álom között, valóság volta konkrétan belenyúl a mi korunkba, emlékekben, tárgyakban, épületekben, feljegyzésekben, történelmi családok nevében és hagyományaiban, belenyúl a tájba, amelyen járunk, és amelyen valamikor különös seregek robogtak át. Ugyanakkor álom, amely jóságosan simul fantáziámhoz, felveheti minden vágyam ruháját, nincsen olyan történelmi tény, amit ne lehetne minden irányban átstilizálni.” – írja Szerb Antal.

Így vagyunk mi 1848-al is. Mítoszt keresünk benne és önigazolást, míg eljutunk oda, hogy nem a tényeket, hanem vágyainkat képzeljük történelemnek. Ez pedig az önismeret teljes hiányára vall. Utólag visszaneézve nagyon érdekes, hogyan reagált a kor embere március 15-re. Széchenyi felháborodottan jegyezte fel, hogy az egész város felbolydult, Batthyány akasztatni akar, a Kaszinóban egyedül kell ebédelnie, innen elragadják a Magyar Színházba, amit nem lehet rendesen felfűteni. A centralista Kemény Zsigmond: A forradalom után c. vaskos röpiratában oldalakat szán a fiumei vasúttervezet vitájának, míg március 15-ről összesen két bekezdést írt, nagyjából ebben a szellemben: Kávéházi demagógok fellázították a népet és zavaros iratokat terjesztettek.

Maga Táncsics is szűkszavú. Mindösszesen két oldalt szentelt a nagy napnak terjedelmes életrajzában. Ebben megemlíti, hogy a császári őrseg parancsnoka „halálsápadtan lépett be hozzám jelenteni, mi történik, hogy forradalom van, hogy teméntelen népsokaság Pestről már a várban van engem kiszabadítani. Akadozva, hebegve kért, rimánkodott, hogy valami beszéddel a közelgő sokaságot ellene ne ingereljem, mert hiszen ő – mondá – csak alárendelt személy lévén” parancsra cselekedett.

Innen a városházára vonult a sokaság, Táncsics mellett Klauzál Gábor és Nyáry Pál vezetésével. Az osztrák bürokratizmusra egyébként jellemző módon, Táncsics megfelelő jogalappal és papírral távozott börtönéből, mert Klauzál és Nyáry kezességet vállalt érte. De térjünk

vissza a városházára. Itt Táncsics egy rövid beszédet tartott, ami nagy megrökönyödést váltott ki, mivel az arisztokratákat és főnemeseket egyszerűen „kend”-nek nevezte. Többen már ekkor gyanakodni kezdtek arra, hogy megőrült. Korábban ugyanis az ellenzék azt híresztelte, hogy Táncsics komolyan beteg, így akarták a felelősséget elhárítani magukról. Ne feledjük el, két Batthyány, Madarász és Kossuth is érintett volt Táncsics szökésében és bűjtatásában.

Táncsics kiszabadítása után a nagyközönség is tudomást szerzett nyomoráról. A pesti polgárok

Táncsics Mihály szülőháza

hamarjában 1100 Ft-t gyűjtöttek a számára. Ekkor kereste fel őt józsefvárosi lakásán egy fiatalember, aki maga 80 Ft-t gyűjtött. Táncsics így írja le a jelenetet: „A fiatal ember, aki március 15-ike előtt személyesen sem engem nem ismert, sem pedig én nem ismertem őt, e fiatalember Petőfi Sándor volt”.

A mámoros március után jött a kijózanodás. Mind Táncsics, mind a márciusi ifjak egyre kellemetlenebbé váltak Pest-Buda polgárságának, mind a megindult folyamatot konszolidálni szándékozó kormánynak. A nemzetőrség felállításakor a pesti zsidó fiatalok nagy számmal szerettek volna csatlakozni a harcoló alakulathoz, de a főváros ezt nem engedélyezte. Táncsics Vahot Imre lapjában szót emelt ez ellen „abban kimondám, hogy nem igazság a polgároknak egy részét a jogokból kizárni vagy a kötelesség alól fölmenteni csak azért, mert ők másként tisztelik közös mindnyájunk Istenét”. Alig pár héttel vagyunk március 15. után, de Buda német polgársága már átkozza Táncsicsot. Nemi öniróniával ezt írja az önéletrajzában: „ha tudták volna, miszerint én a zsidóknak fogom pártjukat, hogy azoknak va-

gyok barátjuk, börtönömből ki nem szabadítottak volna”. A hálás pesti zsidóság köszönetképpen Táncsicsnak díszkardot adományozott és „vezérkapitányukul” megválasztotta. Talán furcsán hangzik, hogy 1848-ban zsidókérdésről kell beszélünk, de ez a szomorú igazság.

Táncsics a zsidó emancipáció híveként többször is megnyilatkozott. Politikai hitvallásában (1848. július 9.) ezt írja: „Az izraeliták vagy mózesvallású hazánkfiak velünk teljesen egyenlő jogú polgárokká legyenek; a státus és törvényei józanul nem tekinthetik azt, ki miként tiszteli istenét, hanem csak azt kívánhatja, hogy a hazában lakó bármely vallású polgár társasági kötelességeinek eleget tegyen, a törvényeket megtartsa.”

A kép nem lenne azonban teljes, ha elhallgatnánk, hogy a hitvallás következő bekezdésében a Galiciából érkező mózesvallásúak tömeges betelepülése ellen szólt. Mai szemmel csodálkozhatunk ezen, de még a liberális Vörösmarty is ebben a szellemben nyilatkozott a Pesti Divatlap hasábjain. Megjegyzni, hogy szép a szegedi zsidóktól, hogy már özve beszélnek és jó pálinkát csinálnak, de így folytatja: „Mi a zsidó élet- és keresetmód káros befolyását illeti a többi lakosság erkölcsére, a részben magunk is vétkesek vagyunk, őrizetlen hagyván az ország határait s a városokat a mindenünnen betolakodó zsidók ellen s befogadván őket kocsmárosokul és boltosokul, mert jobban fizetnek, a nép közé, melyet megrontanak”. (Zárójeles megjegyzés: 1920-ban majd Szekfű Gyula és Mályusz Elemér ezt a hozzáállást tekintik majd „egészséges antiszemitizmusnak”, követendő útnak)

A korabeli liberális-nacionalista értelmiségünknek egyszerre kellett fellépnie modernizátori szerepben és emellett kikovácsolnia magát „nemzetet”. Talán így érthető, hogy a polgári jogok követelése miatt keveredett sokszor a türelmetlen nacionalizmussal. Az 1848-as baloldal két hónap leforgása alatt összeroppant. Jókai így ír május végén: „Mi magunkat igen hosszú ideig csaltuk. Azt hittük, hogy népünk van. Pedig nincs. Míg volt,

nemességünk volt az, (de) az értünk fegyvert nem fog, szavainkban nem bízunk, terveinkben nem segít.”

Vasvári június elején számba veszi, hogy hová tűnt el a márciusi ifjúság, a baloldal. Egy része elhelyezkedett a minisztériumok és kormányhivatalok valamelyikében és most letagadja, hogy közülük lenne egykori barátaikhoz. A fiatalok másik része beállt nemzetőrnek vagy honvédnek (pl. Vajda János). Harmadrésze magányos demagóg lett; míg a legtöbbjük az egyetemi félév végén és az otthonról küldött pénz fogytával

*Jakobely Károly:
Tancsics a börtönben*

egyszerűen hazament. Ezután így folytatja: „A márcziusiak felizgatták halálos nyugalmából a népet, hogy akarjon és követeljen... A központi ifjúság egyetlen hibát követett el. Tovább akart menni a tények mezején, mint amennyire nemzetünk el volt készülve. A pesti fiatalság vezérszerepben előre haladott. A sereg nem bírta őt követni. Elvesztette a láthatárról.”

Petőfi így fakadt ki a szabadszárlási fiaskó után: „engem, mint orosz spion, mint hazaárulót, agyon akart verni a magyar nép, ma június 15-én. Ma három hónapja, hogy március 15-ike volt, midőn első valék azok közt, kik a magyar nép szabadságáért szót emeltek, síkra szálltak!”

A baloldaliak közül egyedül Tancsics népszerűsége töretlen. 5 kerület is követnek választja, ő Siklós jelölését fogadja el, ahol barátja

Batthyány Kázmér népe választotta meg. Az országgyűlésben azonban nem leli a helyét, a művelt osztály nyelvén nem tud szólni. Szociális kérdésekben és főleg a jobbágykérdésben nyilatkozik, de rendre leintik, mondván „a szőlődézmánál a haza ügye fontosabb”. Ezért is érthető, hogy Szilágyi Sándor 1850-ben írt A magyar forradalom férfijai c. munkájában: „A dolgok folyamára hatást gyakorolni nem tudott. (...) Mindig a legszélsőbb párthoz tartozott s ezért communisticus ábrándozásaiért közneveltség tárgya lön.”

Az ülések közti szünetben a folyosón találkozott életében először és utoljára Széchenyivel, aki megkérdezte, hogy a fiatal Petőfit tényleg alkalmasnak tartaná-e képviselőnek. Erre Tancsics azt felelte, hogy legalább annyira alkalmas, mint egy öreg gróf vagy mágnás. Széchenyi ezután jegyezte fel a naplójába a fentebbi sorokat.

A nyár végére szaporodnak a viharfelhők a kormány felett. A közismert eseményeken túl a szót kell ejtenünk arról, hogy a kormány nem ismerte fel, hogy a földkérdés rendezése lett volna a legfőbb feladata. Ez azért volt káros és hazánk jövőjére nézve katasztrofális, mert a nemzetiségi kérdés először a nép szociális mozgalmában merült fel. Amikor a rác és román paraszt agyonverte a magyar földesurat, azt nem nacionalista hevületből tette, hanem végső elkeseredésében az úrbér rendezésének elmaradása miatt.

Csak kevesen látták, hogy a forradalom lényegileg a polgári átalakulást célozta. „A magyarországi márciusi mozgalmak félreismerhetetlen tendenciája a népnek földesurai alól felszabadítása, a polgári jogegyenlőség utáni törekvés, és nem a birodalom szétdarabolása. Ezért tartható a mozgalom inkább szociális, mint politikai forradalomnak

Ezért találtak ennek a sarkalatos pontjai nagyobb ellenkezésre a magyar országgyűlés arisztokratikus frakciói közt, mint a bécsi kabinetben, s ezért maradtak fenn ennek kivívott eredményei a politikai forradalom eleste után.” – írta a forradalom után Jókai.

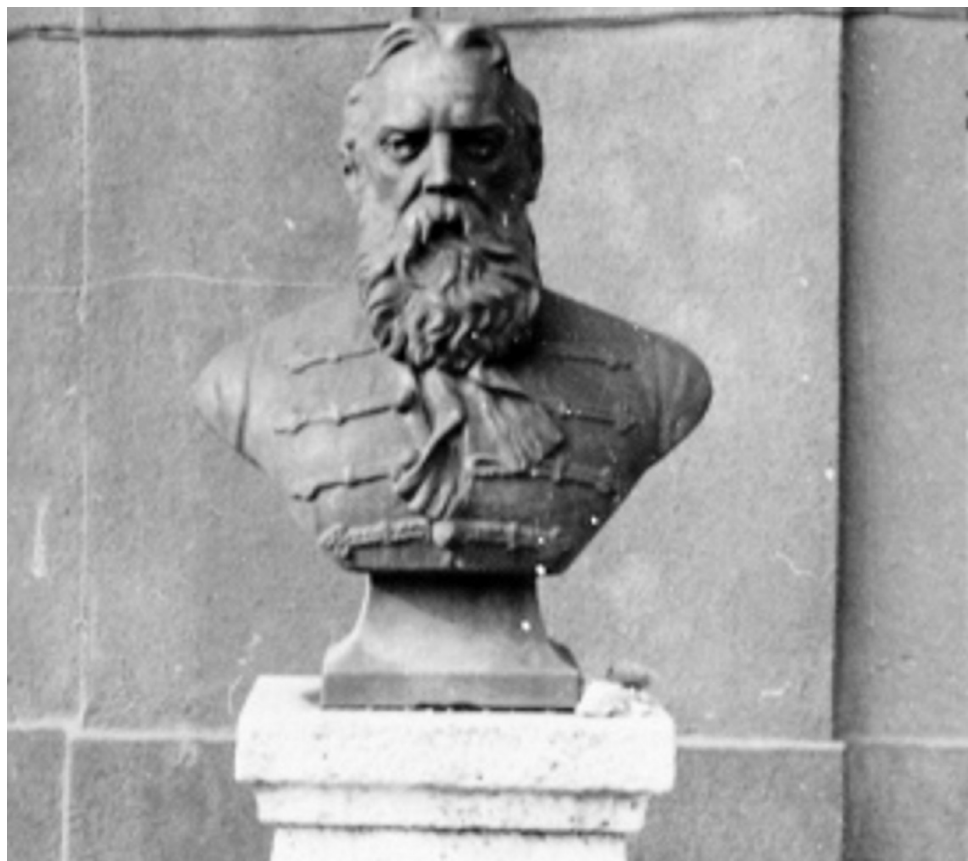
A kormány szemében az örök el-

lenzéki Tancsics egyre kellemetlenebb. 1848 decemberében Kossuth magához hivatja régi védencét, majd megfenyegeti, ha még egyszer a kormány ellen mer lázítani, akkor felakasztatja. Tancsics természetesen hajthatatlan marad, mire lapját, a Munkások Ujságát, 1848 decemberében betiltják. Debrecenben még három számot él meg a lap, aztán teljesen ellehetetlenül.

Népszerűségét a kormány úgy aknázza alá, hogy hivatalos kormánylapot indít, amelyre belügyminiszteri rendeletre a 10 ezer példányos állami megrendelést kérnek. A lap szerkesztésébe Arany Jánost is bevonják, de ő csakhamar saját újságot akart alapítani Népszabadság címmel. Vágya több, mint száz év múlva teljesült.

A Debrecenre menekült kormányt követi Tancsics is. Jókai feljegyzi, hogy „egy tréfás honatyja” gúnyolódva úgy ünnepelte volna a forradalom első évfordulóját, hogy „csukassuk be Tancsics Miskát újra a börtönbe, mivel kezdett már alkalmatlanná válni szocialista cikkeivel”. A történetírás úgy tartja, hogy eme tréfás megjegyzés Irinyi Józseftől, a 12 pont szerzőjétől származik. Ezt azért hangzik borzasztóan, mert Tancsics a márciusi ifjakat gyermekeiként szerette. „Én a pontok szerkesztésébe s azok kinyomtatásába be nem folyhattam, mert börtönben valék, de lelkem a nagy eseményt átlengé; annak egészséges magvát hinteni, elvetni én kezdettem meg (...) irataim erről elvitázhatatlan tanúságot tesznek.”

Másképp 1849. március 15. nagy nap Tancsics életében. Megszületik a lánya, akit Kossuth iránti tiszteletből Lajoskának neveztek el. Erre a napra új alkotmánytervezetet készít, azt a nép körében ingyen osztogatja. Új alkotmányjavaslatában megírja, hogy „a mi nagylelkűségünket gyávaságnak ítéli a világ”, az ellenség pedig a maga javára fordítja. „A kormány kedvezni akart az arisztokráciának az által, hogy az úrbéri kárpótlást kieszközölni sürgősnek találta, s ez által az arisztokráciát a haza ügyének megnyerni remélte, de csalódott”. Tancsics viszont a feudális viszonyok maradéktalan felszámolásán túl azt javasolta, hogy „minden olyan zsöllér, ki

Tancsics Mihály mellszobra

a szabadságharcban részt vett, de földje nincs, az árulók s pártütöktől elfoglalt földekből húsz holdat kapjon öröktulajdonul”, hogy ne csak „általa mentessék meg a haza, hanem azért, hogy részére is, az ő számára is”. „Javaslatomban, ha elfogadtatik, irtóztató erő van.” Ha törvényhozásunk ezt kimondja, „az ellenséget erőbben sújtja, mint minden eddigi csatározásaink.” A forradalom címmel írt röpiratában ennél is tovább megy, és már nem csupán az árulók földjeinek, hanem minden 2000 holdon felüli nagybirtok felosztását követeli. A haza védelmének érdekeit szem előtt tartva Tancsics tehát eljut a feudális nagybirtokrendszerrel való teljes leszámolás követeléséig.

A magyar szabadságharc 1849 végén összeomlott. Tancsics is ott volt Világosnál, saját szemével látta a fegyverletételt. Fél napig öntudatlanul kóborolt a mezőkön, mikor egy csapat honvédbe ütközött, akik gulyással kínálták. Ismét bujkálnia kellett: levágatta a szakállát, de akárhová megy, mindenhol felismerik. Nem tud kijutni Törökországba és a családját sem akarja hátrahagyni. Kertészként próbál elhelyezkedni, de 4 hét

után hazajön Pestre. Itt húzza meg magát 8 éven keresztül, az 1857-es általános amnesztiáig.

1860-ban szervezkedés vádjával bebörtönzik, 15 évnyi börtönre ítélik. A börtönben megvakul, elveszti Lajoskát, a gyermekeit, csak Eszter lánya marad életben. 1867-ben Ferenc József a határról táviratozza meg, hogy császári amnesztiában részesül.

1869-ben Orosháza megválasztja képviselőjének. 1869. aug. 20. az első szocialista munkás nagygyűlés Pesten a mai Köztársaság téren, a munkások Tancsicsot kéri fel az Általános Védegylet elnökéül. A szegények apostola nyíltan a munkások mellé áll, új lapjában az Arany Trombitában cikkezik az életkörülményeikről. Képviselőként Ferdinand Lassalle nézeteit hirdeti, ebben a szellemben szólal fel az általam munkásegély ügyben.

Utolsó éveiben megírja életrajzát, melyben számot vet az életével: „Sem fényes nagy tettek nem jelenték működéseimet, sem vezérszerepre a társadalomban nem vittem, de azért életpályám nemzetünk átalakulásában jelentékeny munkarészt foglal el; tehát hogy ez egy egészet képezzen, a

még hozzá tartozó mozzanatokat bele kell idomítanom, hogy holtom után az unokák tisztán láthassák, nyomról-nyomra követve lépteimet részrehajlás nélkül, igazságos ítélettel mondhassák: itt és itt kezdette, ekkép folytatta és itt végezte, ekkép fejezte be életpályáját.”

Tancsics Mihály 1884-ben halt meg. Síremlékét 1898-ban avatták fel ünnepélyes keretek között. A Függetlenségi Párt és a szocdemek egyaránt közös szellemi elődüknek ismerték el, de jellemzően honi viszonyainkra, mindkét párt elvitatta a másiktól az ünneplés jogát. A síremléket sajnos az utóbbi időben megrongálták, feltehetően színesfém-tolvajok áldozatául esett az emlékműhöz tartozó bronz paraszthalak. Pótlásáról mai napig nem gondoskodtak.

Sajnos a hely rövidsége miatt csak vázlatosan rajzolhattam meg Tancsics pályáját, így nem beszélhettem bővebben életének második szakaszáról vagy a korai munkásmozgalmában játszott szerepéről. Az életmű alaposabb feltárása és megismerése történetírásunk komoly feladata. A munkát nagyban nehezíti, hogy egyrészt Tancsics műveinek nem-hogy összkiadása, de még bibliográfiája sem látott napvilágot; másrészt Tancsics életművével elsődlegesen szép- és közírók foglalkoztak, de nem történészek. Az ötvenes évek bolsevik történetírása ugyanannyira hozzájárult a félreértések sorához, mint amennyire segítette az életmű feltárását. Tancsics életrajzát, tudományos igényvel mai napig nem írta meg senki.

Nézeteit hol fanatikusnak, hol kispolgárinak, hol utópisztikusnak minősítették. Megrostált írásait gyorsan kanonizálták, nézeteit dogmává merevítették. Nevét díj, utca, iskola és alapítvány is őrzi, de ennek ellenére alig tudunk róla valamit. Úgy gondolom, hogy a szegények apostolával, aki „előbb kezdte és tovább csinálta a forradalmat, mint a komoly emberek és hitt benne még akkor is, mikor már ő is csak olyan emlékké vált, mint a Kossuth-bankó” (Móra Ferenc) többet kellene foglalkoznunk.

Csókás Máté

Még, még, még...vörös-feketék!

Oly sok szép május elsejei (mely nem a munka dicsőítésének, hanem a kevesebb munka követelésének ünnepe) történetünk van nekünk, a társadalmi emancipáció híveinek, hogy nehéz is a választás melyiket elevenítsük fel az ünnepen. Legyen talán Franciaország és egy 115 évvel ezelőtti vidám majális akorból, amikor még Franciaország nem a reakció, hanem a forradalmi munkásmozgalom fellegvára volt.

A szociáldemokrata történet klasszikus esetében (ilyen természetesen mindenekelőtt a német, de egyébként a magyar is) a politikai demokráciáért vívott küzdelem párhuzamosan zajlik le a munkásmozgalom szociális harcaival (még Angliában is ez a helyzet a chartista mozgalommal és a trade-unionizmussal, csak éppen fél évszázaddal a kontinens előtt). Ez azzal jár együtt, hogy egyfajta párhuzamosság, sőt erős kölcsönös függés alakul ki a politikai és a szociális küzdelem között: a szocializmusért folyó harc nem válik el a demokráciáért vívott küzdelemtől (és vice versa). Franciaországban teljesen más volt a helyzet: az általános választójog, a demokrácia intézményesülése (1793, illetve 1848) jóval megelőzte egy valamiféle szociáldemokrata kultúra kialakulását, de egyébként magának az ipari forradalomnak (így az ipari munkásosztálynak) a kibontakozását is. A francia szocialisták nem voltak, mert nem lehettek a demokrácia kivívásának élharcosai, így értelemszerűen azonnal jóval fogékonyabbak voltak annak kritikájára, mint azok a pártok, melyek évtizedeken keresztül ezért küzdöttek. Franciaországban a „szociális kérdés” már a parlamentarizmus kialakulása után kezdte el dominálni a munkásosztály kollektív öntudatát: innen az a jelenség, hogy itt már kevéssé hittek abban, hogy ez a rendszer képes megoldani a munkások szociális problémáit. Míg Németországban a lassalleianus „szociális népállam” és más illúziók sokáig uralták a munkásmozgalmat, addig Franciaországban a szocialista mozgalom egyidős a parlamentáris demokráciában való csalódással, kiábrándultsággal. Míg a kontinens más szociáldemokráciái hihettek abban, hogy a parlamen-

táris demokrácia elvezet a szocializmushoz (éppen azért, mivel nem volt országukban demokrácia), addig a franciák számára egyértelmű, mert tapasztalt volt, hogy ez illúzió: számukra az általános választójog már korántsem volt ebből a szempontból önérték.

A francia helyzet specifikuma az a paradoxon, hogy míg a munkásosztály Franciaországban a forradalmak révén már a XIX. század közepére integrálódott politikailag (még a polgárháborús Kommünnek is az egyik cementje az volt, hogy a francia munkásnak igenis „volt hazája”), azonban teljes szociális kizártsággal találkozott. A francia munkások az itt valóban létező forradalmi burzsoáziával szövetségben vívták meg forradalmaikat (három ízben is 1789 és 1848 között), mely mélyreható következményekkel járt: a baloldali egység, azaz a szövetség a baloldali értelmiségekkel és az általuk befolyásolt progresszista kispolgársággal a baloldal alapvető konstruáló tényezőjévé vált (l. Népfront, a „Közös Program” 1972-ben stb.). Ez kétségtávol a kontinensen sokáig példátlan politikai hatalmat adott a munkásosztály kezébe (például a német proletariátus valódi politikai integrációja lényegében csak 1945 után történt meg), azonban mindez a szociális marginalizációval járt együtt. A proletár mint citoyen minden volt, mint termelő semmi.

Franciaországban nem kellett hozzá a szociáldemokrácia, hogy (mint azt Tamás Gáspár Miklós oly szépen mondja) a „szubaltern népességet: a munkásosztályt, ezt a társadalomban alávetett csoportot beemeljék a társadalomba, politikai, hatalmi és kulturális tényezővé tegyék”. A munkásosztályt 1789, 1793, 1830 és 1848 tette politikai, hatalmi és kulturális tényezővé, hogy gazdasági, szociális tényezővé váljon, ahhoz pedig nem pártra, hanem szakszervezetre volt szükség.

A szindikalizmus ideológiája és gyakorlata tulajdonképpen ezt a hiátust, a proletariátus szociális marginalizációját fordította át erénnyé, azaz a munkások – politikától, politikusoktól független – autonóm szerveződésének propagálásává. A századforduló francia anarcho-sz-

indikalizmusa tulajdonképpen egy gyakorlat nélküli ideológia, az anarchizmus és egy ideológia nélküli társadalmi szervezet, a születő szakszervezeti mozgalom találkozásként jött létre. Ez a szindikalizmus az anarchisták és más libertáriánus kommunisták szakszervezetbe való belépésének az eredménye: az anarchisták a tett propagandája taktikáját felváltotta a munkások által vezetett közvetlen akció, az individuális stratégiára alapuló elképzelést az általános sztrájk gondolata, a „tisztá szívű gyilkosokat” pedig az (anarcho-)szindikalizmus. Az anarchisták szakszervezetbe való belépésének jelentőségét a következőképpen foglalja össze Fernand Pelloutier, a mozgalom vezéralakja, 1895-ben: „Az anarchisták belépése a szakszervezetbe igen komoly eredmény. Először is megismertette a tömegeket az anarchizmus valódi jelentésével, egy olyan doktrínáéval, mely eddig kevéssé, vagy csak az egyéni terrorról, volt ismert. Az elvek természetes összefüggése miatt másrészt felnyitotta a szervezett munkások szemét, hogy a korporatív szervezetük, melynek eddig csak egy igen szűk koncepciójával bírtak, mivé is válhat valójában.”

A munkásmozgalomba az I. Internacionálé III. kongresszusán (1868) kerül be az általános sztrájk gondolata, mint a munkásosztály egyetlen eszköze egy háború elkerülésére. Az Internacionáléban főleg a bakunyinisták támogatták az általános sztrájk ötletét, míg Marx tulajdonképpen úgy tekintett rá, mint a forradalom előszobájára. Az Egyesült Államokban éppen ellenkezőleg, az általános sztrájkot nem forradalmi értelemben használták, hanem bizonyos követelések elérésének eszközeként (mint 1886. május 1.-én). Franciaországban elsősorban a cselekvés szimulációját hangsúlyozták, nem magát az eszközt, a munkabeszüntetést.

Az általános sztrájk a századfordulóra válik a forradalmi szindikalizmus központi víziójává, alakul ki a végleges koncepciója: « Az általános sztrájk a munkások többségére korlátozódhat, ami annyit jelent, hogy a közlekedésben és az élelmiszeriparban dolgozók megakadályozzák a városok élelmezését, ez pánikot okoz a vezető rétegekben

és lehetővé teszi, hogy a szocialisták széttűzzák a közhatalmat. » Az elképzelések szerint a kulcságazatok (élelmiszeripar, közlekedés stb.) sztrájkba lépése paralizálja a hatalmat, amely képtelenné válik a védekezésre. A cél természetesen nem a politikai hatalom megragadása, hanem elpusztítása, az eszköz nem egy romantikus felkelés, hanem az általános sztrájk. A forradalom formájának megválasztása nagyon is a korába beágyazott, hiszen arról is szó van, hogy a Kommün leverése utáni Haussmann-féle (széles, nagy sugárutas, gondosan tervezett) Párizs már alkalmatlan volt a hagyományos, barikádok állítására alapozott felkelés sikeres kivitelére. A történelmi tapasztalatok fényében azt mondhatjuk, hogy az általános sztrájk, mint forradalmi mód egyáltalában nem utópikus, hiszen a nagy proletárforradalmak (az 1905-ös és a sikeres 1917-es) lényegében így zajlottak le: a proletárok sztrájkba léptek, majd az utcára vonulva megbénították az államhatalmat és a munkásszervezetek átvették az irányítást.

Az általános sztrájk elvének elfogadásával a munkások több veszélyt is elkerülhetnek: egyrészt a veszélyes és értelmetlen részleges sztrájkokat, másrészt a Kommün mintájára vérfürdőbe torkolló felkeléseket. Az általános sztrájk nem folyhat csak békés eszközökkel, hiszen akkor a munkásokat ügyis legyőzik a nagyobb tartalékokkal rendelkező tulajdonosok. Az események végpontja pedig egy teljesen új mintára szerveződött társadalom: „Az általános sztrájk egy mindenhol és sehol sem jelen levő forradalom, a termelőeszközök kisajátítása házról házra, utcáról utcára, kerületről kerületre történik, vagy másképpen fogalmazva nem lesz többé „forradalmi kormány”, „proletárdiktatúra”, a felkelés „központi műhelye” vagy az ellenállás „központja”. Megvalósul a szabad szövetsége a pékek minden csoportjának minden pékségben, a lakatosok minden csoportjának minden lakatosműhelyben, egy szóval: a szabad termelés.”

A korban az általános sztrájk gondolata, a gazdasági front elsőbbségének elképzelése megingathatatlanak tűnt. Franciaországban minden napossá váltak a gyakran véres

erőszakba fulladó sztrájkok: 1900 és 1911 között szám szerint 1050 sztrájkra került sor. Mindezt persze a kormányok sem nézték tétlenül: a Clémenceau- és (az egyébként szocialista...) Briand-kormánykeménykéz politikát hirdetett a forradalmi szindikalistákkal és a sztrájkolókkal szemben. A hadsereg gyakori bevetése a sztrájkok véres letörésére mindennapossá vált, lényegében nem volt olyan szakszervezeti vezető, aki hosszabb-rövidebb ideig ne ült volna börtönben. A besúgók, ügynökök, provokátorok beépítése pedig belülről zilálta szét a korabeli CGT-t, a nagy szakszervezeti szövetséget, a bizalmatlanság légkörét terjesztve a konföderáción belül. Lényegében ez a helyzet is a provokációhoz volt hasonló, hiszen a szakszervezeti vezetők, ha nem voltak elég „kemények” egy-egy sztrájk során, gyakran kénytelenek voltak ügynök-váddal szembenézni. A CGT harcos részvétele az antimilitarista és antipatrióta kampányokban szintén a hatalom kezére játszott: a háborús hisztéria élesedésével az őszintén internacionalista szakszervezeti aktivistáknak gyakran kellett szembenézni a „nemzetietlenség” vádjával.

Ebbe a helyzetbe valósággal belerobbant egy ismeretlen alapszervezeti aktivista, bizonyos Dubéros indítványa a CGT 1904-es Bourges-i kongresszusán: a javaslat szerint 1906. május 1. után a munkások minden nap 8 óra munka után sztrájkba lépnek, egészen addig, míg ki nem kényszerítik a 8 órás munkanapot. A gondolat – mint ismeretes – egyáltalában nem volt új: lényegében három elképzelést egyesített: az Internacionálé 1868-os követelését, az ismert amerikai hagyományok folytatását és az általános sztrájk ideáját. A reformisták természetesen elleneztek az indítványt, magaa centrum bizonytalankodott, a forradalmi szindikalisták azonban támogatták. Végül az indítványt elfogadták és hatalmas kampány indult mellette, amelyben a szindikalisták vezérkara nem forradalomra gondolt, inkább az esemény agitációs, erőt demonstráló, képességfelmérő voltát hangsúlyozták: „A cél érdekében kifejtett erőfeszítés fontosabb, mint maga a cél” – hirdették. A különböző föderációk brosúrái már a forradalom egy ál-

lomásáról beszéltek: „A 8 óráért folytatott küzdelem nem más, mint a harc egy része, egy étvágygerjesztő, az ellenállás egy darabkája addig is, míg a munkások el nem határozzák, hogy az általános sztrájk által elsöprik a kapitalizmus parazitáit, ez maga lesz a szociális forradalom, amely megalkotja a kommunista rendszert. Az egyszerű tagok számára azonban az esemény maga volt a forradalom, erről egy korabeli falfelirat így tanúskodik: „Még 67 nap és jön a felszabadulás”.

Mindenesetre a május 1.-ét megelőző napokban egyfajta „minden lehetséges” hangulat uralkodott mind a munkások, mind a tulajdonosok illetve az állami szervek oldalán. Egy jellemző karikatúra a korból egy tókés és egy munkás alakját ábrázolta a gyárkapuban, a következő szöveggel:

A tulaj: Na, zárok? És azután?

A munkás: Kiírjuk az üzletre, hogy Munkástulajdon és folytatjuk a munkát.

Azonban igen komoly gondok adódtak már a szervezés során: egyrészt egy hosszan tartó sztrájk finanszírozására nem voltak meg a megfelelő anyagi eszközök, másrészt a reformista szakszervezetek korán kifejezték az ellenérzéseiket: a vasutasok kijelentették, hogy nem vesznek részt benne, a nyomdászok és a bányászok pedig a 9 órát tűzték ki célul. A CGT ráadásul igencsak elfecsérelte az energiáit a marokkói válság miatt kirobbant antimilitarista kampányban, számos vezető éppen az ez ügyben kapott börtönbüntetését töltötte. Maga a CGT is két egymástól gyökeresen eltérő stratégiát ajánlott: az egyik szerint a munkások maradjanak sztrájkban, míg a hatalom el nem ismeri a 8 órás munkanapot, a másik szerint május 2.-tól csak 8 órát dolgozzanak naponta.

A közvetlen előzmények között meg kell említeni az 1905-ös orosz forradalmat, amely lényegében a szindikalisták általános sztrájkjának forgatókönyve szerint zajlott. Franciaországban pedig a Combes-kormány sikerrel vette fel a harcot a kongregációk ellen, felmondta a konkordátumot a Vatikánnal illetve a folyamat végeredménye képpen megvalósította az állam és az egyház elválását. Úgy tűnhetett tehát, hogy a köztársaság nincs többé

veszélyben, a munkásoknak ideje a saját ügyeikkel, a saját érdekeikkel foglalkozniuk.

Az 1906-os év áprilisában egyre erőszakosabb eseményekre kerül sor szinte minden szakmában: az egyik oldalon ez a „nagy félelem” időszaka, a másikon cárizmust, Párizsba hívott kozákokat emlegetnek. Kétségtelen, hogy a hatalom mindent elkövet a munkások megfélemlítésére: nem csak katonákat küld a nagyvárosokba, hanem letartóztatja a szakszervezeti vezetőket is. Clemanceau a szélsőjobbal való összejátszással vádolja meg a CGT vezérkarát, persze a vád természetesen később alaptalannak bizonyul. Ennek ellenére történnek sztrájkok Párizsban és vidéken is, de a bányászok, a vasutasok, a postások és a tanárok nem mozdulnak. A bukás kétségtelen volt és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a CGT valóban egyre inkább egy a mindennapi harcra koncentráló „átlagos” szakszervezeti szövetséggé vált.

Bármelyek is legyenek az azonnali pozitív változásokért vívott gyakorlati harcoknak az eredményei, igazi fontosságuk mégis magában a harcban van. Ha a munkások elérik azt, amiért küzdöttek, akkor jobban fognak élni: többet fognak keresni, kevesebbet dolgozni, több idejük és erejük lesz azokkal a dolgokkal foglalkozni, melyek érdeklik őket, így szélesednek vágyaik és szükségleteik. Ha elbuknak, akkor ez rávezeti őket a bukásuk okainak tanulmányozására, egy szélesebb összefogás szükségességére, nagyobb energiák mozgósítására, végül pedig megértik, hogy győzniük csak véglegesen lehet: ehhez le kell rombolniuk a kapitalizmust. A forradalom, a munkások erkölcsi felemelkedésének és felszabadulásuknak ügye csak profitálhat abból, ha a munkások összefognak és közösen küzdenek érdekeikért.

De hát addig is elvtársak itt van ma május elseje, ének szó és tánc köszöntse.

Világ proletárjai, vígadjatok!

Balázs Gábor

Orbán katonái: A pénzeszsák

Sokan azt gondolják, hogy a rendszerváltás 1989-ben történt meg. Tévednek. Az említett évszám egy agónia vége volt csupán és egy újabb agónia kezdete. Az államszocialista rendszer szétesése már 1981-ben elindult. Ekkor búcsúzott el az ország a 3.60-as kenyértől, ekkortól nem nő, hanem fogy a népesség és ebben a gyászos évben alapította meg Műszertechnika nevet viselő GMK-ját Széles Gábor.

A villamosmérnöki diplomát esti egyetemen szerző egykori geodéta, azaz földmérő kényszerből fordult ebbe az irányba, miként kényszerből lettek vállalkozók sokan abban az időben. Másokkal ellentétben ez a dolog Szélesnek bejött, túlságosan is bejött. Az eleinte geodéziai műszereket gyártó cég néhány év után ráállt az IBM kompatibilis számítógépek összeszerelésére. Ez persze nem ment egyszerűen, mert akkoriban a Nyugat még féltette informatikai produktumait a Kelettől, ezért az úgynevezett Cocom-listára tették azon termékeket, amelyeket semmiképpen se lehetett a Szovjetunióba vagy azzal baráti országba szállítani. Széles Gábor azonban ezt a problémát megoldotta. Külföldön tartózkodó magyarok magánimport útján, kevésbé elegánsan mondván csempészsze hozták be az országba a számítógép alkatrészeket és azokat itthon szerelték össze IBM kompatibilis gépekké. Széles Gábor akkoriban a szocialista rendszer mintavállalkozója volt. Az persze furcsa, hogy a legális és illegális tevékenység határán táncoló céget miként tűrte meg az állam, de sokan tudni vélik, hogy az általa összeszerelt gépekből jutott a Szovjetunióba is, azaz Széles ügyesen rést nyitott a kapitalista pajzson, ezért hunytak szemet a hatóságok a dolog felett.

A vállalkozó a politikai felé 1989. március 15-én fordult, akkor már büszkén feszített az MDF rendezvényén, nyilván megérezve, hogy van mit keresgélni arrafelé. A rendszerváltásnak csúfolt kormányváltás után azonban szembe kellett néznie azzal a ténnyel, hogy a számítógépes biznisz legalizálódása miatt a számítógépekkel már nem

elég seftelni. Ráadásul a szabad rablás dicsőségesnek kikiáltott éveiben ott kellett legyen a tűznél, mert ügyes helyezkedéssel mesés vagyonokra lehetett szert tenni. Abban az időben tehát Széles, hasonlóan például a szintén élelmes Demján Sándorhoz, tereli a magyar kapitalizmus ügyét. A rendszerváltó gazdasági elit rombolása példátlan méretű. A keleti piacok összeomlása miatt ideiglenesen rossz helyzetbe kerülő vállalatok, szövetkezetek százait verik szét néhány hónap alatt kárpótlásra, csődre, privatizációra hivatkozva. A magyar ipar gyöngyszemének számító Videoton Széles Gáborhoz kerül. Nem volt hiábavaló a luxus BMW-re rakott, MDF-001-es rendszám. A székesfehérvári elektronikai vállalatot Széles azonnal át is szervezte, korai tevékenységéről sok száz munkanélkülivé lett szakember tudna mesélni. Az üzletember itt alkalmazta először azt a gazdasági szalámi taktikát, amely szerinte a hatékonyságot növeli. Lényege az, hogy az addig egységes vállalatot „szétrobantja” alvállalatokra és ezekből szervez saját személyéhez köthető céghálózatot Holding néven. Ennek egyik mellékhatása az, hogy szinte átláthatatlan gazdasági környezetet lehet magunk körül teremteni.

A Videoton azonban nem volt elég Szélesnek. Miniszteri pozícióra is vágyott, azonban azt az MDF-től már nem kapta meg. A nehéztanúságáról ismert ember szépen le is szerelte autójáról az MDF-001-es rendszámot és pár évvel a váltás után rájött, hogy lehet együttműködni a megátalkodott kommunistákból kapitalistává vált MSZP-sekkel is. Újabb helyezkedése újabb sikerrel járt. A még romjaiban is impozáns Ikarus hullott a zöldből pirossá lett vállalkozó ölébe. A komoly gazdasági problémákkal küzdő gyárban Széles működésének hatására még kaotikusabbá váltak a dolgok. A helyzetet csak nehezítette a tény, hogy a Fidesz hatalomra került után jött az orosz válság, ráadásul a magyar termékeket nem nézték jó szemmel a keleti piacokon. Az Ikarusra is a jobboldali kormány nemzetközi kakaskodásának árnya vetült. Amikor a keleti piacok elvesztése nyilvánvalóvá vált, az elméletileg elkötelezett magyar és csak a hazai érdeket szem előtt tartó Széles nem várt sokáig. Az első jöttmentnek odaadta a gyárat, még az sem érdekelte, hogy az Irisbus álneven érkező vevő nem más, mint a Fiat és a Renault gyárok fedőcége. Azon sem ártott volna akkoriban elgondolkodni, hogy a megvásárlás idején az olasz-francia duónak már volt egy buszgyára Csehországban, ahol éves szinten ma is 3000

Széles Gábor, egy színes egyéniség. Volt zöld, vörös, narancssárga.

járművet gyártanak, bőven elérve ezzel a rendszerváltás előtti szintet. Miért lett volna szüksége a tulajdonosoknak pár száz kilométeren belül két hatalmas buszgyárra?

Széles Gábor persze ebből az ügyletből sem jött ki rosszul. A francia-olasz kísérlet csődje 2003-ban vált nyilvánvalóvá. Amikor a magyarországi vásárlók nem kértek az Ikarusz címkével ellátott Renault buszokból, akkor a gyártást leállították, 2004-ben a székesfehérvári gyárat be is zárták.

Aztán 2006-ban újra jött Széles Gábor. Visszavásárolta az Ikaruszt, ami addigra már szinte csak egy papírra írt szó volt csupán és hihetetlen lendülettel vizionálta elképzeléseit. Néhány hónap múlva a melósok könnyes szemmel búcsúztak az utolsó Ikarustól és közben harsány szidták a csodát ígérő Széles Gábort. A munkások morgolódása persze nem hatotta meg kedvenc magyar kapitalistánkat.

2010 tavaszán, a kormányváltás idején aztán újra hallhattunk a az Ikarusról. Széles az egyik legkisebb magyar buszgyártóval szövetkezve akarja kielégíteni a több ezer darabra tehető hazai busz igényt az előttünk álló években. Víziót, prototípust most is láthattunk, konkrétumot annál kevesebbet.

Igazából évek óta érezhető, hogy az Ikarus egy nyűg a számára, főleg azóta, hogy könnyedebb játékszer is talált magának, a média világát. Kétmilliárd forintot még 2005-ben fektetett az Echo- és Vítál TV-kbe, amelyekhez hozzácsapta a csődbe jutott, a korábban liberális hangvételű Magyar Hírlapot. Az Echo Hungária Televíziózási, Kommunikációs és Szolgáltató Rt-be üzlettársként saját vejét, a színész Vasvári Sándort, vezérigazgatói feladatokat ellátására pedig a korábban HírTV-ben hírigazgatóként tevékenykedő Gulyás Istvánt vonta be.

A Magyar Hírlap és az Echo TV hamar megtalálta a saját hangját, a szélsőjobboldali tömegek fellélegezhettek, hogy immár saját TV csatornájuk és napilapjuk is van.

Az Ikarus problémát mind székesfehérvári, mind a mátyásföldi egy-

ségnél megoldó Széles nem maradt gazdasági vállalkozások nélkül. Szinte átláthatatlan céghálóban éli mindennapjait. Még felsorolni is nehéz, hogy hány vállalkozást sorolhatunk cégbirodalmába. Az ékkő továbbra is a Videoton, bár az önálló márkanevként való működés már évtizedek óta elfeledetté tette a márkát. Széles inkább nyitott a beszállítói szerepkör irányába. A jól menő üzletágaknak köszönhetően még arra is nyílt lehetőség, hogy fejlesszenek, új gyárat nyissanak és 700 új embert foglalkoztassanak. Evidensnek tűnik, hogy mindezt a nagy magyar milliárdos hazánkban teszi meg, de sajnos a tény az, hogy Videoton új gyárat Ukrajnában nyitott. A magyar kapitalista tehát egy fokkal sem tűnik jobbnak annál a multinál, amely az első adandó alkalommal mozdul az olcsóbb munkaerő irányába. A különbség csak annyi, hogy forog a gyomruk, amikor kapitalistánk még tetszeleg a nemzet iparosá szerepkörben.

Milyen területen van még érdekelt-sége Széles Gábornak? Például az egész ország által hörögve szidott pénzügyi szolgáltatók területén. A bankok az őket ért vádakra legtöbbször azzal reagálnak, hogy az embertelen eljárást legtöbb esetben nem ők, hanem a pénzügyi szolgáltatások követik el. Természetesen azt feltételeznénk, hogy a magyar emberek olyan őszinte barátja, mint Széles Gábor nem hozható összefüggésbe embereket otthontalan-ságba, kilátástalan helyzetbe taszító cégekkel. Sajnos a tények ennek ellentmondani látszanak. A PSZÁF lakossági panaszok miatt a Széles érdekelttségbe tartozó Pesti Hitel Zrt-re még 2009-ben figyelt fel. Az akkor eljárás alá vont szolgáltatókkal szemben az egyik legfontosabb kritika az állami szerv részéről az volt, hogy míg banki hitelek esetében minden huszadik ügyfél ingatlanja került árverezésre, ezen cégek esetében minden hatodik. A Pesti Hitel Zrt felkerült a fenyegetőzése miatt nemrég elítélt VÉSZ-es Éliás Ádám szegyenlistájára is.

Igazán pikáns pedig az volt, amikor szcientológus kötődésű hitelközvetítők tömeges csalását leplezte le a PSZÁF és kiderült, hogy csalók aránytalanul nagy arány-

ban közvetítettek ki Pesti Hitel Zrt-s hiteleket. A cég akkor arra hivatkozott, hogy közvetítőik tevékenysége független tőlük, velük szerződéses üzleti kapcsolatban álltak csupán. Jogilag ez egy tiszta állítás, azonban a számtalan családot a kilakoltatás szélére juttató csalók egy irodaházban végezték tevékenységüket a Pesti Hitel Zrt-vel. Ez az irodaház meglepő módon Széles Gábor érdekelttségi körébe tartozik a zuglói Róna utcában.

Hosszan lehetne sorolni Széles Gábor tevékenységét. Írhatnánk arról, hogy lát fantáziát a megújuló energiában is ha valaki akar egy szélkereket a falu határába, akkor nagy valószínűséggel azt is az ő STS Group cége fogja felszerelni. A pénzből pedig valószínűleg el fog csorogni politikusokhoz is. 2009-ben a Fidesz legnagyobb egyéni támogatója volt Széles Gábor a maga tízmillió forintjával. Persze mindezt is meg kell alaposan dolgoznia a cégbirodalom alkalmazottainak. Erre kifejezetten oda is figyelnek. A cégsaláta gerincének számító Műszertechnika Zrt-nél például egész évben árgus szemmel figyelik a dolgozókat és teljesítmény alapján évente meg is tizedelik az alkalmazottakat. Ráadásul erre a Széles ősrégi üzleti partnerének számító Sinkó Ottó, a tizenhatodik leggazdagabb magyar még büszke is.

Azt se feledjük, hogy a magyar munkavállalók és a magyar ipar nagy barátja az utasszállításban is érdekelt. A BKV-val évek óta szerződéses viszonyban lévő Széles érdekeltségű VT-Transman buszai a 2010. év elején tartott sztrájk idején is szállították az utasokat, ezzel lényegében sztrájk törést követve el. Ez csak azért pikáns, mert mindeközben az Echo TV, a Magyar Hírlap mérhetetlen lendülettel állt a sztrájkolók oldalán. Hasonlóan pikáns az, hogy a VÉSZ-es Éliás Ádám általában az Echo TV-ben ostromozza a bankokat és pénzügyi szolgáltatókat, köztük Széles pénzügyi vállalkozását a Pesti Hitel Zrt-t is. Mindez nem mutat mást, csak azt, hogy van egy mélymagyar kapitalista, aki immár harminc éve hülyének néz minket és húz a rovásunkra.

Kalmár Szilárd

Látványkormány zárványországa

Valaki a TV-képernyőjéről rám réved és behízeglő hangon azt rebegi: „Mindenki jól jár”. Megrázom magam – nem ér el, nem hat rám a hipnotizálási szándék. Eszembe jut: mikor és hol észleltem már ezt a látványt. Az 1990-es években lepték el a kelet-közép európai országokat és igyekeztek elvarázsolni a „rendszerváltással” talajt vesztett kisembereket a csodatévő extrasensek, sámánok és egyéb sarlatánok. A legelvetemültebb közülük a Kaspirovszki nevű volt, aki beült a TV-stúdióba, szembe a kamerával és órákon keresztül nem csinált mást, csupán bárgyú szemekkel bámult a semmibe. Milliárdnyian ültek ilyenkor vele szemben transzba ejtve, kábulatban, és remélték a gyógyulásukat, az elinflálódott megtakarításaik megtérülését, a leértékelt életük újra élesztését.

A „mindenki jól jár” látomásával ma Magyarországon tömeghipnózist gerjesztő propaganda kommandók akcióiból ez a Kaspirovszki-effektus köszön vissza. Mit számít, hogy elkobozták a magánnyugdíj kasszákat, „leadószázalékolták” a kisfizetésűek keresetét, a munkahelynélküliek esély keresését beszűkítették, a betegek táppénzét, gyógyszer támogatását megkurtították és így tovább. Mit számít mindez, hiszen mindenki jól jár, csupán hinnie kell a lepelként ránk terülő, mindent elfedő semmit mondás mágikusan szemfényvesztő erejében.

S, ha mégsem. Ha az emberek a saját szenvedéseikből azt érzik, hogy rosszul jártak? Akkor...ők a hibásak, mert nem hittek a csodában. Meg hibásak azok, akik szertefűjják a csodatevés leplét: a nemzetközi szervezetek - az EU, az ENSZ, meg az oroszok, a szlovákok, meg trianon és a többiek – minden, amit a balosok, az elátkozott szocik és libsik uszítottak a „nemzetmentőkre”. Mert, hiszen nemzetmentés a hit meggyökeresítése. Nem marad más hátra – be kell csukni a kaput. Magyarország – zártország. Azoké, akikhez elér az „újbeszéd”, és képesek befogadni az „elkezdődött jövő” látványát. Brrr...

Hipnotizőr áldozataivá lettünk.

Mindezt a fidesz-, a ”hűség” kormányra műveli velünk. Nem sokat árul el abból, amit ránk akar szabni, de azt látványosan teszi. A kormány szinte „látványpékséget” rendezett be a „nemzeti konzultáció” rendszerével. Részesei lehetünk a politika „csinálásnak”. A szemünk előtt csak úgy pattannak ki a miniszterek meg a hatalmi-képviselők szájából a gyönyörűségeiből gyönyörűségeiből ígéretek. Mindenki kap a „virtuális kalácsból”. Pedig, ha a „látvány”, a vonzóra maszkírozott ígéretek halmaza nem vonja el a figyelmünket a tényleges állapotoktól, a reális szükségletek valóságos kielégítési lehetőségeitől, akkor együtt, mindannyiunk részvételével talán ki is süthetnénk az eheto kalácsunk. Az ígéretekkel – mi szerint „mindenki jól jár” – nálunk már tele lenne a „padlás”, ha lenne... mai viszonyok között azonban a kormány politikájának minden eleme, s egészében a rendszere feszültségekkel terhelt, felfogása nincs összhangban a társadalom szociális helyzetével, az emberek várakozásaival.

A „látvány társadalma” nem új keletű jelenség. Minden valamire való diktátor lelkes művelője a látványosságoknak. „Kenyeret és cirkuszt a népnek” – hangzik a közismert mondásuk. Miután kevés az esély a kenyérre, így marad a cirkusz. A látvány - tőke, amely olyan mértékben halmozódik fel, hogy már „elképzeléssé” válik. Az érzelmek kufárjai és az átverő show zsarolói többnyire igénytelen, gagyi látvány marketing módszerekkel tesztelik ezt az „elképzelést” az emberek jobb életre vágyakozásaiban.

A látványt az hitelesíti, ha köze van a valósághoz. Gyökereinél ott találjuk az egyik legősibb társadalmi munkamegosztást: a hatalom elkülönítését. A látvány így egy speciális működés, minden egyéb tevékenység „szóvivője”, a hierarchikus társadalom egyfajta „diplomáciai képviselője” saját maga számára, és az egyetlen olyan „beszéd”, amelyet az erre manipulált társadalom hajlandó meghallani. A látványon keresztül „beszédet” szüntelenül önmagával a fennálló rend, egy

végtelen, öndicsőítő monológban. Ez a hatalom önarc képe egy olyan időszakban, amikor ez a hatalom totálisan rendelkezik a létezés minden feltétele felett. Kapcsolatrendszereiben a tiszta objektivitás fetisizálása hivatott elfedni azt a valóságos jellemvonást, hogy a látvány az emberek és a hatalmi érdekek közötti viszony. Ugyanakkor nem egy természetes fejlődés eredménye; éppen ellenkezőleg: a látvány társadalma egy forma, amely megválasztja saját tartalmát. Ha a látvány – annak a „tömegmédiának” az eszközeivel értelmezve, amely egyike a legbutitóbb felszíni kifejeződéseknek – időnként egyszerűen, mint pusztá apparátus tűnik is meghódítani a társadalmat, nem szabad elfeledkeznünk róla, hogy ez az apparátus egyáltalán nem semleges, hanem éppen a látvány belső dinamikájának szükségleteire adott adekvát válasz. Ha a várakozások, amelyek ezeket a technikákat kifejlesztik, csak közvetítőkön keresztül eléghetőek ki, ha a társadalom és az emberek közti összes kapcsolat irányítása a „pillanatnyi” kommunikáció közvetítésének függvénye, ez csak azért lehetséges, mert a „kommunikáció” egyirányú. A „kommunikációnak” a fennálló rendszer irányítóinak kezében felgyűlő ilyen mértékű felhalmozódása teszi lehetővé éppen ezt a sajátos irányítási formát. Az a társadalmi szakadás, amelyet a látvány kifejez, elválaszthatatlan attól az állam felfogástól, amelyet a regnáló hatalom jelenít meg.

A szétválasztás a látvány alfája és omegája. A vallási kontempláció legkorábbi formájában a hatalom így öltöztette magát az öröktől való rend misztikus ruhájába. A korábbi időszakokban a szentséggel igazolták a dolgoknak azon rendjét, amely legjobban szolgálta a hatalmon lévők érdekeit, megmagyarázva és kiszínezve azt, amit a társadalom nem tehetett meg. Így a hatalomnak, mint elkülönített résznek, mindig is volt látvány-aspektusa, de az általános ragaszkodás egy változatlan elképzeléshez, eredetileg a közös veszteségtudat eredménye volt, képzeletbeli kompenzációja a valódi társadalmi aktivitás

nyomorúságának, amelyet még széles körben érvényesnek tartottak. A modern látvány, éppen ellenkezőleg, azt fejezi ki, amit a társadalom megtehet; azonban ebben a kifejezésben a megengedett, teljes ellentétben áll a lehetőséggel. A látvány konzerválja az öntudat hiányát a létezés feltételeinek gyakorlati változásaiban. Önnemző és önmaga állítja fel szabályait: a szentség egy megtévesztő formája. És nem rejt véka alá, hogy mi is valójában: egy hierarchikus hatalom, amely önmagán belül fejlődik, saját elkülönülésében. A fejlődésnek ebben a folyamatában minden közösség és kritikai tudatosság halálra ítéltetett; még azok az erők sem találják meg az újraegyesülés útját, amelyek pedig – elkülönítve magukat – képesek voltak jelentős növekedésre.

A mai magyar kormány ezekről a vonásokról ismerszik meg. Az ország határain belül általa művelt látvány-politizálás azonban nem kompatibilis a globálisan integrálódó világ koordináta rendszerével. A tendencia a diktatúrák felszámolása irányába mutat, és kiostálja az esetleges új felbukkanását. A magyar „látvány-kormány” tehát szembe megy a forgalommal. De, inkább az látszik, hogy sündisznóállást vesz fel, és így annak az integrációnak, az Európai Uniónak a „zárványává” válik, amelynek révén pedig olyan régen törekedett kikötni ez a mi „kompországunk”.

A „zárvány” idegen anyag a kristály belsejében, oda nem illő más eredetű maradvány, amit szennyeződésnek tekintenek. Az átalakítási műveletek során, a hibás technológia következtében bekerülő idegen test, mely általában a szilárdsági tulajdonságokat károsan befolyásolja. Az a hatalmi berendezkedés, amely a „történelmi-alkotmánnyal” és a belőle levezetett „fidesz-alaptörvénnyel” kialakul, jogfolytonossá teszi a Magyarországon még létező félfeudális viszonyrendszert, a Horthy-korszak maradványait. Ezzel nem egyszerűen egy furcsa, anakronisztikus helyzet áll elő, hanem egy történelmi nonszensz: mint-hogy nyugat-európaiak, kapitalisták már régen túlléptek ezen. Európa integrációja – a globális világrendszer más részei sem – engedhetik meg, hogy ilyen anakroniszi-

kus „zárvány”, idegen test károsan befolyásolja a kontinens egyébként is labilis szilárdságát.

Nem könnyű magyarázatot adni arra, hogy miként került az ország ilyen helyzetbe. Tény, hogy az európai integráció kérdésében – mint vezérelvben – megvolt a magyar társadalom egyetértése. Ugyanakkor már a kezdetekkor jelentkeztek a szélsőséges nacionalizmus kisebbségének – csatlakozás ellenes – politikai erői (akit ma a „Jobbik” testesít meg); és jelentős tábor gyűrt befolyása alá az a – mindenekelőtt a Fidesz Magyar Polgári Szövetség által hirdetett – jobboldali nemzeti-konzervatív ideológia, amely meghirdette

Figyeljék a kezemet, mert csalok!

a „vonakodva csatlakozást”, a „valamivel több érv szól a csatlakozás mellett, mint ellene” jelszavával. Ezek a nézetek azonban nem voltak képesek megtorpedózni a Magyar Köztársaság belépését az Európai Unióba. Mégis, ma már nyilvánvaló, hogy ezek a politikai erők, a támogatásuk látványos „elmímélésével”, csupán a hazai hatalomra törésüket rejtették el az európai csatlakozás tétjei mögé. Feltranszformálták a „nemzeti érdekek jó képviselőjének” szükségességét az európai jelenlétünk elsődleges kritériumává. Azt hirdették, hogy az a politikai erő képviselje a magyarokat az európai parlamentben, amelyik elsődlegesen

a „nemzeti újraegyesítés” elérésének autentikus szervezeteként, a „nemzeti autonómia” megvalósítása garanciájaként fogja azt fel. A magyar társadalom ezt a „trükköt” nem ismerte fel, és bedőlt a nemzeti érzésekkel töltött látvány-politizálásnak.

Azután jött 2008-ban a világgazdasági válság, amely erőteljesen hatott a magyar gazdaságra is. A megrendítő erejű csapást ugyan sikeresen kivédte a szocialista-liberális kormányzat, de olyan áldozatok árán, amelyet a magyar társadalom nem fogadott el. A 2010. tavaszán megtartott választások eredménye a parlamentben 2/3 arányú többséget biztosított az előző évek politikáját minden vonatkozásban elutasító – már akkor látvány-politizálást, vagyis hipnotizóri kampányt folytató – korábbi ellenzéknek. A hatalomra került Orbán-kormány mindemellett ésszerűen nem maradt volna más választása, mint tovább menni az előző kormány által az EU-val és az IMF-el kötött megállapodással megalapozott úton. Politikai revans vágya, hatalmának örökérvényű „bebetonozásának” szándéka azonban a „látvány-kormányzást”, a verbális populizmus folytatását erősítette meg. S miután Európa és a globálisan integrált világ nem fogadta el, megütközött ezen a felfogáson, s ezért a „nemzet-kormány” szembefordult vele.

Kezdődött azzal, hogy Orbán Viktor gazdasági „szabadságharcot” hirdetett, „patrióta” gazdaságpolitikát, amely alapján szakított a Valuta-alappal, az ország fő hitelezőjével. 2011. januárban az Európai Parlament plenáris ülésén a magyar uniós soros elnökség programjának bemutatásakor pedig – a médiatörvénnyel kapcsolatos heves bírálatokat visszautasítva – kijelentette, készen áll a harc folytatására. Ez azért keltett megütközést, mert a soros elnökség feladata nem a harc, hanem a kompromisszumteremtés és konszenzusépítés. Azt sem értették, hogy kivel akar harcolni a soros elnök Magyarország miniszterelnöke. Azóta kiderült, hogy az Európai Unió közös értékrendjével, normáival, szabályaival, lényegében tehát a többi 26 tagállammal.

Azután, itt van az, hogy Ma-

gyarország nem csatlakozott a huszonhárom EU-tagállam által aláírt versenyképességi paktumhoz. A döntés több fontos ügyben is bizonytalanságot okozhat. Csúszhat az eurócsatlakozásunk, csökkenhet Magyarország szerepe az európai döntéshozatalban, és a közös mentőcsomagból sem segítenek rajtunk. Ha most nem csatlakozunk a paktumhoz, akkor Magyarország csak a médiából láthatja majd, hogy mi történik Európában, és senkit sem okolhat majd azért, hogy Európa többsebességűvé vált. A kormány tudatosan a perifériát, a ki- és lemaradást választja, csak hogy minél kevesebben szólhassanak bele önfejű döntéseibe.

A miniszterelnök az Európai Parlamentben a nyílt színen veszett össze bírálóival. Március 15-én pedig Berlint és Brüsszelt sértegette ünnepi beszédében, amikor a XIX. századi Habsburg birodalomhoz és a XX. századi szovjet birodalomhoz hasonlította az Európai Uniót, amelytől, mint mondta, ugyanúgy nem fogadunk el diktátumokat, mint korábban Béctől és Moszkvától. Nem véletlen, hogy ezért is egyre többeket a fideszes-alaptörvény, meg a magyar állampolgárság kiterjesztése a revansizmusra emlékeztet. Még saját támogatói is kételkednek abban, hogy Orbán érti az új játékszabályokat, a hideg viszony az egyébként megértő többi vezetővel, Barrosoval, Sarkozyvel és Merkel-el pedig csak kihangsúlyozza a különbséget.

Nem maradt figyelmen kívül ez a magatartás az Egyesült Államokban sem. Finom jelzés erre vonatkozóan, hogy a magyar uniós elnökség egyik fő attrakciójának szánt, keleti partnerségi csúcsertekezlet, „időpont-egyeztetési nehézségek” miatt elmarad – mert Barack Obamának éppen akkor Varsóba kell mennie egy olyan rendezvényre, amelyről korábban szó sem volt.

S akkor itt van még a „keleti szél”, amelytől – megint csak látványosan szavakban – a fejlődés új erejét várta a „látvány-kormány”. A magyar-orosz kormányközi bizottság ugyan sokszori halasztás után összeült, de még a kormánybarát Magyar Hírlap is „Moszkva: nincs áttörés” című írásával emlékezett meg róla.

Továbbra is kizárják a Szurgut-nyeftegyaz társaságot a MOL-ban szerzett tulajdonosi jogainak gyakorlásából, amiért is az orosz kormány írásos panaszt tett az EU Tanácsnál. Nincs előrelépés a Paksi Atomerőmű fejlesztésében és a Déli Áramlatban való együttműködésben sem

Oldalakon keresztül sorolhatnánk a példákat arra, milyen problémák származnak az ország zárvány helyzetéből. A magyar nép tragédiája már ma is, hogy a látvány-kormány nem barátokat keres Európában, és az elszigetelődés, a befelé fordulás útjára lépett. A zárvány ellen ugyanis védekezik a rendszer: a világ országai részéről „karantén” épülhet ki, s hazánkat „kiselejtezik” a jövőből. Ez a magatartás egyrészt sérti a többi államot – hiszen pl. az uniós szabályokat – közösen fogadták el, másrészt célszerűtlen is. A saját maga által provokált harcban Orbán Viktor és kormánya eddig valamennyi csatáját elvesztette. A magyarság érdekeit az szolgálná,

ha lehiggadna, ha megértené és tudomásul venné, hogy a ma már globálisan együttműködő világ és benne Európa fütyül magyarországi kétharmados többségére. Ha nem ez történik, akkor – mielőtt néhány honpolgárunk visszafordította volna a történelem kerekét – meg vannak az eszközeik, hogy fölszámolják az egész örületet.

Le kell végre nyugodni, és végig kell gondolni, hogy milyen folyamatoknak vagyunk a részesei, és ezekből közvetlenül és hosszú távra mi minden következik. S, ha ez megtörténik, akkor végre a gyűlölködéstől vérbeborult szemek helyett, tisztán láthatjuk meg a jelen gondjait, meg távlatainkat. A valóban népben, nemzetben gondolkodó államférfiak mindenidőben felismerték mit kell tenniük, hogy az ország a világcivilizáció főútvonalán haladhasson. Eljött az idő a bizonyításra. Itt és most!

Kemény László

Orbán hadat üzent a dolgozóknak

Van egy mondás, miszerint a hatalom korrupt, az abszolút hatalom, pedig abszolút korrupt. Ezt vastagon érzékelhettük az elmúlt huszonnégy évben. Viszont ezt a mondást a mai napon át kellett alakítanom így:

„A hatalom cinikus, az abszolút hatalom, pedig abszolút cinikus.” Erre viszont a napokban (április 19.) kaphattunk egy kiváló példát, mikor is több helyen is megjelent a hír, miszerint Nyíregyháza város önkormányzati testülete – természetesen fideszes többség, ugyanilyen polgármesterrel, név szerint Dr. Kovács Ferencsel – kitiltotta a május elseji majálisról a szakszervezeteket, mondván, hogy „ez nem politikai rendezvény”. Állítólag azt is megígérték, hogy „más városokban is erre számíthatnak.”

Egy a hatalmától megrészegült fideszes polgármester ostoba, a történelmet alapvetően nem ismerő vagy azt sárba tipró, magánakciója lenne? Aligha. Az utolsó, „más városokban is erre számíthatnak” mondatot bizonyítékként véve főleg nem. Mint tudjuk, – és ezt vehetjük alapvetésnek is – a Fideszben,

ami a párt fellépését illeti, a lehető legritkábban történnek véletlenül a dolgok. Nyilvánvaló tény, hogy Orbán Viktor – vagy legfeljebb egy őt (és egymást) valamivel sakokban tartani képes kis kör – akarata érvényesül, egészen a legalsó szintekig. „Kézi vezérlésű párt”, szokták volt mondani. Az ember képes összerakni az események logikai sorrendjét, hiszen ez nyilvánvalón reakció valamire.

No de mire? Természetesen az április 9-i, szakszervezeti demonstrációra, illetve feltehetőleg az ezt követő, több napig tartó, rendvédelmi és fegyveres testületek szakszervezetei által szervezett tüntetésre. Orbán azért annyira nem mert (még) diktátorként viselkedni, hogy az Európai Szakszervezeti Szövetség által szervezett és támogatott rendezvényt ne engedélyezze Április 9-én, ezért kénytelen itthoni terepen keménykedni. A hazai szakszervezeti vezetők, ugyanis kritikát fogalmaztam meg vele szemben beszédekben. Ez dicséretes, de amint azt láthatják, Orbán és hatalma ellen ez nem elég. A miniszterelnök, most

*Dr. Kovács Ferenc: A május elseje Nyíregyházán
a szakszervezeteknek almás!*

a maga módján visszavág. Ha nem lenne erre valamiféle központi akarat és utasítás, akkor nem tudnám értelmezni a „más városokban is erre számíthatnak” mondatot, ugyanis ott még azért nem tartunk (szerencsére), hogy X város polgármestere megmondja, vagy megszabja, hogy Y városban mi történjen, milyen rendezvényeket engedélyezzenek vagy sem. Ez a mondat csak akkor nyer értelmet, ha Fideszes irányítású és többségű városokban (és jelen pillanatban az ország 99%-a ilyen) központilag rendelték el, hogy nehezsék meg, vagy tegyék lehetetlenné a szakszervezetek jelenlétét, nehogy megtörténhessen, hogy tovább „hergelik” a dolgozókat, és nehogy elvezethessen ez egy véleményem szerint szükséges általános sztrájkhoz. A cél világos.

Továbbá ugyanerre a trendre világít rá, hogy Bakondi György a tűzoltóság parancsnoka, és Pintér Sándor belügyminiszter is „üzenet” a dolgozóknak. Sőt a tűzoltóktól olyan információkat is kaptunk, hogy „rovancsot” rendeltek el és öltözőszekrényeket törettek fel azért, hogy megtudják, mely tűzoltók használták a demonstrációk alkalmával a védőfelszerelésüket.

A cinizmus és a történelemhamisítás határtalan, hogy a dolgozókat képviselő szakszervezeteket éppen a Munkások Ünnepének napjáról akarják kitiltani! Ez majdnem olyan, mintha a templomban a hívek

és pap nélkül akarnának misét tartani. Május elseje, a munkásmozgalom ünnepe. Hazánkban, immáron 121 éve ünneplik, és 120 éve még vérrel is beírta magát a történelembe azzal, hogy a csendőrök az ünneplő munkások közé lőttek. Ha a jelenlegi szakszervezeti vezetők komolyan vehetők, akkor minden lehetséges eszközzel fel fognak lépni ez ellen, illetve az ellen, hogy Orbán ilyen mértékben irányíthassa őket, és az ellen is, hogy létrehozassa a saját, házi szakszervezeteit, mint alternatív szervezeteket. Mert ha ez megtörténik, nos akkor joggal mondhatják, hogy ez bizony politika! Sajnos erre is érzékelhetünk példát, hiszen a kormány elkezdett sertepertélni a Munkástanácsok körül. Itt is az „oszd meg és uralkodj” elvet akarják érvényesíteni, ahogy tették az általuk mesterségesen megosztott országgal.

Véleményem szerint szakszervezeteknek most az lenne a dolga, hogy mindenhol, ahol „kitiltják” őket a helyi majálisokról, ott megszervezzék a saját rendezvényüket, és ezután pedig egy több napos, országos általános sztrájkkal kellene megmutatniuk a miniszterelnöknek és a kormánynak, hogy :

„Habár felül a gálya, s alul a víznek árja, azért a víz az úr!”

Tamás Gábor

Mindennapi kenyérünk

Az ember sok más egyében kívül azért dolgozik, hogy megkeresse a „mindennapi betevőre” valót. A lét-fenntartás egyik alapvető eleme a megfelelő mennyiségű és a lehető legjobb minőségű élelmiszerhez való hozzájutás. A történelem során eleinte az emberek kapcsolata sokkal közvetlenebb volt az élelmiszerrel, hiszen a városiasodás előtt jelentősebb számú embertársunk termelte meg a saját ellátásához szükséges terményeket, ám az életforma változásával eltávolodtunk ettől és ma már leginkább, csak a rávalót keressük meg, ezt fordítjuk élelmiszerre. A tiszta víz és tiszta levegő mellett a táplálék a harmadik, amely bármely ember életéből kihagyhatatlan szükséglet. Most azonban ennek a szükségletnek a megfelelő kielégítése kerül lassan, de biztosan veszélybe, és nem csak a szegény, fejlődő országokban, hanem sajnos a technikailag fejlett nyugaton is.

“Mikor az ember kivágta az utolsó fát, megmérgezte az utolsó folyót, és kifogta az utolsó halat, akkor rádöbben, hogy az arany nem ehető...” - indián közmondás.

Az olajos összefüggés

Minden mindennel összefügg. A modern, nyugati mintájú jóléti társadalom a szénhidrogének által kínált „olcsó” energiabőségen alapszik. Az emberiség lélekszáma onnantól ugrott meg drasztikusan, amikor beindult a motorizáció.

Ezen az alapon nyugszik a közlekedésünk, az áruszállításunk, és sajnos – ami a legveszélyesebb a jövőre nézve – a mezőgazdaságunk is. Egyrészt a mezőgazdaság és az élelmiszer feldolgozóipar gépesítése, másrészt maga a termelési folyamat miatt is, hiszen a műtrágya, amely segítségével vagyunk csak képesek ekkora termésátlagokat elérni, a kőolajon alapszik. Ha a kitermelt kőolaj, a belőle finomított üzemanyagok, és készített műtrágyák mennyisége csökken, akkor ez kihatással lesz az élet minden területére, így természetesen az erre érzékeny mezőgazdaságra is.

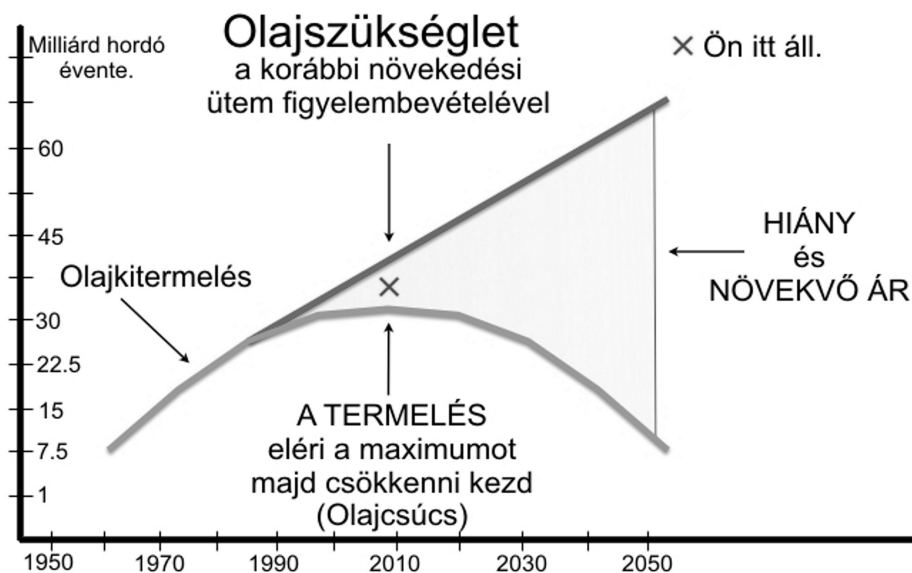
Jelenleg, amikor úgy tűnik, hogy az olajkitermelés néhány éve már elérte a csúcst (peak oil), azaz a jelenleg létező olajkutakból nem tudnak többet kitermelni, mint amennyivel az igények nőnek, az új, olcsón és könnyen kitermelhető olajmezők felfedezése, pedig lelassult, akkor a helyzet, ezen összefüggés miatt aggodalomra adhat okot. Az olajkitermelés várhatóan már nem nő ugrásszerűen, - sőt, tovább fognak csökkenni a hozamok - viszont az igények évről-évre dinamikusan nőnek. Ennek oka az olyan óriási lakosságszámmal rendelkező országok, mint India és Kína egyre fokozódó fejlődése és energiaigénye. Mivel a kínálat stagnál (majd csökkenni fog), a kereslet viszont egyre csak nő, az olaj ára folyamatosan magasán marad, sőt felfelé, hogy nem csak marad de tovább fog emelkedni. A magas olajárak, pedig a gaz-

dasági összefüggés miatt kihatással lesznek nem csak az behozott élelmiszerekre a szállítási költségek növekedése miatt, de a helyben termeltekre is, a műtrágyázás költségeinek növekedése végett. Abban az esetben pedig, ha a felhagynak a műtrágyázással, akkor a termésátlagok várhatóan drasztikusan csökkenni fognak. Egyes becslések szerint akár egy harmadára, pesszimistábbak szerint egy ötödére eshetnek vissza az egy hektárra vetített termésátlagok. Ha nincs elég gabona, nincs elég takarmánynövény, akkor ez továbbgyűrűzik az állattenyésztésre is, érintve tehát az élelmiszertermelés minden részét. A Föld lakossága növekszik, az élelmiszerek iránti kereslet szintén, így felléphet akár tartós élelmiszerhiány is, ami pedig a kapitalizmus ördögi logikája szerint még tovább drágítja majd az élelmiszerek árát. Démoni, öngerjesztő folyamat!

Az élelmiszerek árának megfizethetetlen magasságokba emelkedése, majd pedig maga a valódi hiány, olyan folyamatokat indíthatnak meg a világban, amelyek semmi jót nem ígérnek. Előző számunkból tudhatják a kedves olvasók, hogy az észak-afrikai forradalmi folyamatok egyik kiváltó oka a magas élelmiszerár volt. És ha a hiány miatt az árak tovább növekednek, akkor a folyamatok megállíthatatlanná válnak, amelyek először menekültáradathoz, sőt később akár háborús szituációhoz is vezethetnek! Ne feledjük, az élet fenntartásához elengedhetetlen a táplálék, és háborúkat már ennél kisebb jelentőségű ügyek miatt is indítottak! Ezek talán rémképeknek tűnhetnek nekünk, itt Európa szívében, ahol a piacok dugig vannak terményekkel, de ne higgyük azt, hogy a világgazdaság folyamatait, akár Orbán Viktor, vagy bárki más képes lesz megállítani Hegyeshalomnál, Röszkénél, Komáromnál vagy Záhonyánál!

A vizes összefüggés

Napjaink másik aktuális problémája a környezetszennyezés, benne kiemelt helyen a édesvízkészlet minőségi kérdései. Rettentő fontos terület, hiszen ahogy korábban említettem, az élethez egyik alapvetően

szükséges anyagról van szó. A tiszta édesvíz nem csak az ivás miatt lényeges, hanem a mezőgazdasági termelésben is nélkülözhetetlen. Mivel ezzel kapcsolatban is egyre több probléma merül fel világszerte, így óhatatlanul kihatással lesz az élelmiszerek árára. Ha a használható vízforrások apadnak, elszennyeződnek, akkor az öntözés nehézkessé, drágábbá válik, így ezek is be fognak épülni az élelmiszerek árába. A víz ráadásul kettős fegyver. A mezőgazdaság szempontjából az sem jó, ha túl kevés van belőle, de az sem kívánatos, ha túl sok. Leszámítva persze a halgazdaságokat. Sok területen általános sivatagosodás tapasztalható, ám hazánkban például minden évben komoly károkat okoz a mezőgazdaságnak a belvíz. Ezek a jelenségek természetesen léteztek korábban is, ám a mára már kimutatható éghajlatváltozás miatt egyre erősödnek, gyorsulnak.

Mi emberek sem vagyunk túl takarékosak a vízzel, sem szabad formájában, sem pedig az élelmiszerekbe kötött formában. A kapitalizmus által generált torz világszerkezetben itt is kettősség áll fenn. Vannak a bolygónak olyan területei, ahol egy maréknyi rizs jelenti a napi élelmiszeradagot, és örülnek, ha ehhez is gond nélkül hozzájuthatnak, a világ „fejlett” részén viszont az élelmiszerekre is vonatkozik a túlfogyasztás, sőt egyenesen a pazarlás. Több millió tonnányi élelmiszer végzi felhasználás nélkül a szemétkorba, így az ennek előállításához szükséges édesvizet is tulajdonképpen kihajítjuk. Nagy Britanniában, a WWF (Worldwide Fund of Nature – Természetvédelmi Világalap) egy kormányzati program (Warp) keretében kiszámolta, hogy a kidobott élelmiszerekkel családonként, évente 6,2 köbméter édesvizet pazarolnak el. Ez összességében az ország éves édesvíz felhasználásának 6%-a. Feltehetően a nyugati, kapitalista országokban máshol sincs ez másként. Ez már önmagában is problémát jelentene, de a helyzetet csak rontja, hogy az áruk közül sok a behozott áru, amely olyan országból érkezik, ahol már eleve gondok vannak az édes vízzel, így tehát a fejlett nyugati országok tulajdonképpen mások vizét pazarolják el a beteges gaz-

dasági szemlélet miatt. Ám ha ezt a pazarlást, és környezetterhelési faktort beépítik az élelmiszerek árába, akkor már nem csak a fejlődő országokban lesz problémás azok megfizetése, hanem a nyugati országok szegényebb rétegei is könnyen bajba kerülhetnek. És mindez a kapitalista gazdaság hiánylogikára épülő szerkezete miatt!

Rémkép 2014-ből. Vagy lehet, hogy ez lesz a véres valóság?

Az életkori összefüggés

Talán egyeseknek meglepő lehet, de a mezőgazdaságban dolgozó emberek életkori összetétele is kihatással lehet az élelmiszerek árára. Nyilvánvalóan nem ez lesz a legjelentősebb árnövelő tétel, de mint minden hiányjelenség ez is kimutatható hatással bír, főleg hosszú távon. A XX. században a városiasodás folyamata minden eddiginél gyorsabban és nagyobb mértékben zajlott. A fiatalok a jobb munka, a több fizetés reményében vidékről, a hagyományosan mezőgazdasággal, állattenyésztéssel foglalkozó vidékről a városokba költöztek. Emiatt a mezőgazdaságban dolgozók átlagos életkora folyamatosan növekedni kezdett. Bár a gépesítés sok mindent megoldott a mezőgazdaságban (ahogyan ugyanez a gépesítés sok munkahelyet meg is szüntetett), de az ember helyét mégsem tudta teljesen átvenni. A kevésbé fejlett országokban, ahol még ma is hagyományosan, emberközeli módon ter-

melnek ez nem olyan jelentős probléma, hiszen a gépesítés is kevésbé jellemző, és a városiasodás sem volt olyan drasztikus, mint nyugaton, ám például az Európai Unióban ez komoly gond lehet. Egy nem régiben a Fialat Gazdák Magyarországi Szövetsége (AGRYA) által a témában rendezett konferencián kiderült,

hogy az Unióban a gazdák mindössze 6%-a 35 év alatti fiatal, ám közel 40%-uk 65 feletti, nyugdíj előtt álló, láthatóan elöregedő ez a munkás réteg. Nagy problémát jelent a fiatalok tőkéhez és termőföldhöz való juttatása is, hiszen a termőföld egyre inkább válik a rablókapitalista spekuláció tárgyává. Ha pedig a kieső termelést megpróbálnánk fejlett gépesítéssel, hatékonyság és terméshozam növeléssel (műtrágyázás) pótolni, akkor ismét csak magunk alatt vágnánk a fát, hiszen ezzel az olajfelhasználást növelnénk, amely már így is elképesztő méreteket öltött.

A spekulációs összefüggés

Természetesen a tőkések is érzékelik a világ ilyen változásait, és reagálnak is rá, csak a többség érdekét tekintve minden esetben negatívan. Egy ideje megfigyelhető tendencia, hogy a korábban jellemzően spekulációra használt dolgok – mint az ingatlan, olaj, nyersanyagok, arany – irányából a tőkések elkezdtek a

A rendszerkritikus baloldal I.

termőföld és az élelmiszerek felé fordulni. Természetesen korábban is létezett (termény) árutőzsde, de a folyamat erősödik, hiszen a tőkés logika diktálja, hogy ha valamiből hiány van, azon lehet a legtöbbet keresni. Persze ez akár lehetne az olaj is, hiszen az is fogytán van, ám ha civilizációs szempontból nehezen is, de olajfelhasználás nélkül lehet élni. Ám élelmiszer nélkül lehetetlen. A többségi társadalomnak alapvető érdeke lenne, hogy a termőföld és az élelmiszer ne váljon a kaszinókapitalizmus játékszerévé akként, hogy a tőzsdei spekulációk által még feljebb nyomják az árat. Ha ez lesz a tőkeszegény emberek, nem juthatnak termőföldhöz, az átlagember, a munkavállaló a bérének egyre nagyobb hányadát költi majd élelmiszere, ám az is csökkenő mennyiségű és minőségű lesz. A mesterségesen felnyomott árak miatt, ugyan aki eladja a birtokában lévő termőföldet az, ugyan rövidtávon jól jár, de hosszú távon semmiképpen. Az így közvetlenül vagy közvetett módon magánkézbe került nagybirtokok tulajdonosai, pedig szinte korlátlan uraivá válhatnak a többieknek, az élelmiszertermelésre gyakorolt monopóliummal. A hiány miatt magas élelmiszerára továbbá az inflációt is örületes mértékben gerjesztik, amely infláció szintén a kapitalista tőkelogika terméke.

Joggal mondhatja a kedves olvasó, hogy a írásomban hatékonyan játszottam el a „vészmadár” szerepét, és csak a problémákat jelenítem meg, megoldási javaslatokat nem teszek. Ez így van, és ezzel szeretnék adós maradni a következő számig, amikor majd a lehetséges megoldásokról is tervezek szót ejteni. Addig is takarékoskodjunk a vízzel, bánjunk tisztességesen, beosztással, az élelmiszerekkel, hiszen a legtisztább energia (mivel a víz és élelmiszer is az, közvetve) az el nem fogyasztott energia. Ha pedig mégis fogyasztanunk kell, akkor tegyük ezt belátással.

Ajánlott kisfilm:

<http://vimeo.com/21230111>

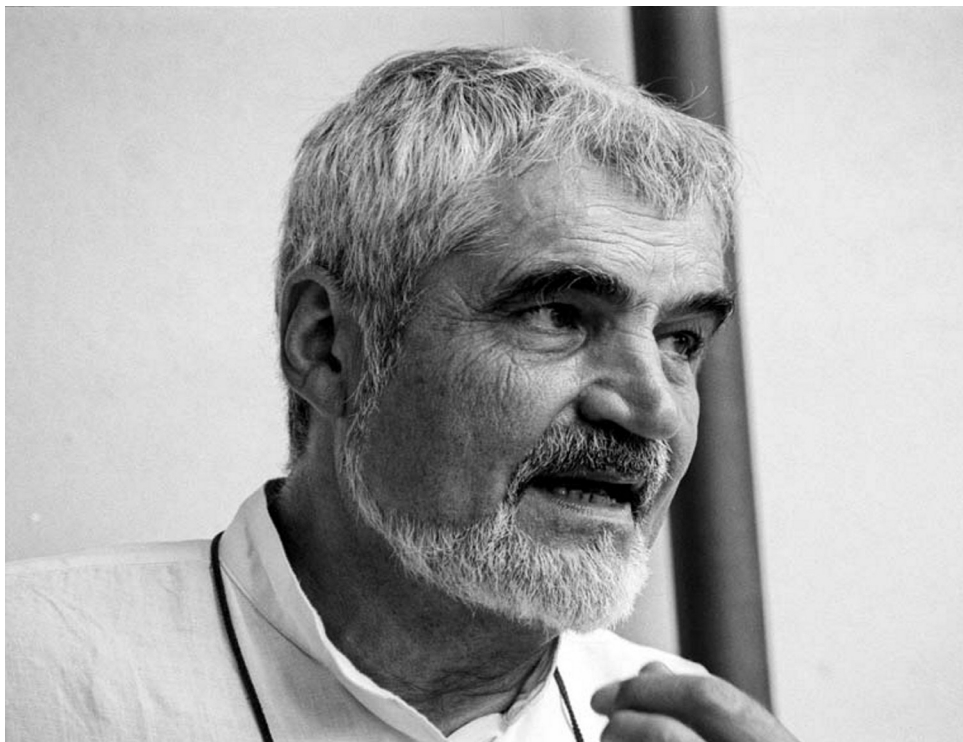
Tamás Gábor

Nem lehet kérdés, hogy jelenlegi társadalmi-gazdasági berendezkedésünk javításra szorul. Egy olyan világban élünk, ahol a véges rendszerek kizsákmányolása határainak végéhez közeledik. Folyamatosan és jelentősen csökkennek azok a nyersanyagok, amelyek lehetővé teszik a folyamatos gazdasági termelést, figyelem: nemcsak a gazdasági növekedést, hanem egyáltalán a termelést, alapvetően az ipari termelést. De nemcsak az iparban figyelhető ez meg, hanem a mezőgazdaságban alkalmazott ipari termékek esetében is, hiszen a műtrágyák felhasználása nélkül jelentősen csökkennének a terméshozamok, amelyek nem tennék lehetővé a jelenlegi népesség ellátását sem.

A jelenlegi gazdasági berendezkedésnek, amit kapitalizmusnak nevezünk, tehát előbb-utóbb vége lesz. A kapitalista rendszer megszületett, és valamikor valamilyen módon meg is fog szűnni. A nemnövekedési elmélet egyik kidolgozója szerint ez valamikor 2050 körül lesz, de több tanulmány szerint is 2030 és 2070 közötti időszak a legvalószínűbb.

A kapitalista rendszer apropója a tőkés gazdálkodás, amelynek

eredménye a kizsákmányolás. Ne legyünk naivak, lényegében (majdnem) mindenki kizsákmányolt, még azok is, akik kifejezetten jól keresnek, de nem rendelkeznek termelőeszközökkel, és bért kapnak munkájuk után, melynek nagyságát semmilyen módon sem befolyásolhatják, igaz annyit keresnek, hogy elégedettek az összeggel. Lenin mondta rájuk, hogy egyszerűen megvették őket a kapitalisták... Ez valóban így van. A nagy bérrel, amit kapnak elégedettek, így aztán becsukják szemüket és fülüket az elképesztő, és egyre növekvő társadalmi igazságtalanságokkal szemben. A jelenlegi rendszernek, amit nyugodtan nevezhetünk késői kapitalizmusnak (TGM) egyik jellemzője az egyre növekvő kizsákmányolás. A szakszervezetek harmatgyengék, a világ kormányait még mindig a piac mindenhatóságba vetett hit irányítja -amely már többször bebizonyosodott- nem működik, a szabad piac valójában illúzió, mert voltaképpen a hatalmas transznacionális vállalatok irányítanak, sok esetben a rendkívül erős katonai vállalatokkal egyetemben, amelyek vezetésében és hátterében nagy befolyású volt politikusok (is) vannak (pl. idősebb George Bush).

Serge Latouche, a "Nemnövekedés" elmélet egyik kidolgozója

A kapitalizmus az rendkívüli meggyőződés, hogy a legpiszkosabb célokkal rendelkező, legmocskosabb emberek, valahogy mégiscsak mindannyiunk javáért fognak dolgozni.

A tőkés vállalatok érdekeit minden esetben a pénz, pontosabban a profit irányítja és motiválja, immár abszurd dolog abban a szociáldemokrata ábrándban hinni, hogy a munkaadók érdekeltek a munkások jól-létében. Nem, nem érdekeltek, merthogy több olyan ország is van, amely elegendő munkaerőt képes adni ezeknek a vállalatoknak, amely országok kormányai örömmel ajánlják fel állampolgáraikat ezeknek a vállalatoknak a gazdasági növekedés fejében, nem számolva a környezeti és szociális-társadalmi károkat (lásd Kína), amelyeket ez alapvetően okoz. Ma egy tőkés nagyvállalat gazdasági-politikai befolyása nagyságrendekkel nagyobb, mint 20-30 évvel ezelőtt. Manapság a szakszervezetek befolyása azért is oly gyenge, mert a vállalat vezetősége nemcsak nem engedi működni őket (valamikor megtűri őket), hanem azért is, mert nem (vita)partnerek többé. Nincs szükség tárgyalásokra, együttműködésre, ha a dolgozók nem találják megfelelőnek a helyzetüket, akkor már tárgyalni sem tudnak helyzetük jobbá tételéért, de tüntetni sem, hiszen minden országban 3-4-5 ember áll a helyükre a rossz körülmények vagy az alacsony bér ellenére (hiszen válság van). Mindezt kiegészíti a vállalatok politikája és lehetősége: sztrájkfenyegetés esetén egyszerűen elköltöznék Indiába, Kínába vagy Vietnamba, esetleg Brazíliába, pár hónap után már újra nyereséget tud termelni a költözési költségek horribilis volta ellenére.

Mindenki, akinek kinyílt a szeme tudja, ez a társadalmi-gazdasági berendezkedés halálra van ítélve. Rendkívül sokan kritizálják ezt a rendszert, köztük a rendszerkritikus baloldal. Vegyünk elemzés alapjává ezt a fogalmat. A rendszerkritikus baloldal nem(csak) kommunista, nem anarchista, nem antidemokratikus, nem globalizáció ellenes, nem tökeellenes, nem zöld stb. hanem mindezek együtt. Nem igaz az a gondolat, hogy a mai rendszerkritikusok mind vén kommunisták (én sem vagyok öreg), nem igaz, hogy antiglobalisták, punk anarchisták, hanem olyan egyének elsősorban, akik a rendszer kizsákmányoló voltát felismerve

kívánnak azon változtatni, adott esetben a politikán kívüli tevékenységgel. Vagyis egy környezetvédő, aki felismerte, hogy a jelenlegi tőkés rendszer nemcsak az embereket (munkavállalókat) zsákmányolja ki, hanem a környezetet, vagyis magát a Földet is, szintén rendszerkritikus gondolkodású! Ha ezzel együtt jár annak felismerése, hogy az embereket szintén kizsákmányolják a nagyvállalatok és a politikai osztály (amelyet elvileg maguk a választók választanak helyzetük jobbá tételére, ám ez szintén illúzió), akkor beszélhetünk politikai, vagyis baloldali társadalomkritikáról. Ez még mindig nem jelenti a politikai tevékenység szükségességét.

A rendszerkritika alapvetően egy szellemi attitűd, és csak másodszorban politikai vagy párttevékenység. Ez tehát annyit jelent, hogy a rendszerkritikus magatartáshoz semmilyen politikai elkötelezettség sem kell, hogy társuljon, bár egy szint fölött nyilván a kettő összekapcsolódik. Mindebből következik az a tény, hogy a rendszerkritikus attitűd, ha nem is fiatal szellemi áramlat, de a ma terméke, pontosabban az elmúlt 20 évből következik, amikor véget ért a rövid XX. század. Az egyetemes rendszerváltáskor, vagyis 1990-ben (még pontosabban az 1980-s évek végén és az 1990-es évek elején), amikor a Szovjetunió érdekszférája megszűnt Kelet-Európában, és felszabadultak a vasfüggöny mögötti országok, és Fukuyama hülyeségeket írogatott a polgári demokráciák szükségszerű és általános voltáról, amit azóta már módosított (mert önkritikusan belátta tévedését). Senki sem gondolta volna, hogy a szabad piacnak nevezett ideál-tipikus (Weber) gondolati képződmény fogja meghatározni a világ gazdaságát, és hoz létre egy olyan szélsőséges rendszert, amely már XIX. század második felében kialakult. Ahelyett, hogy a rendszerváltást kihasználva az egykori

elnyomott gyarmati- és kommunista országok (Kelet-Európában és részben Dél-Amerikában) megkezdtek volna a gazdasági felzárkózást a gazdag nyugati országokhoz, újabb és újabb gazdasági sokkot voltak kénytelenek elviselni. A Chicagói Iskola által kidolgozott sokkterápia polarizálta a társadalmat, miközben a gazdasági növekedés önmagában nem okozott (már ahol egyáltalán volt növekedés) társadalmi expanziót, vagyis jólétet a többség számára. Ma Magyarország messzebb van gazdaságilag Ausztriától, mint volt 20 évvel ezelőtt! A társadalom állapota katasztrofális, és semmi jele annak, hogy a kapitalizmus csodájáról beszélhessünk. Ez nemcsak nálunk van így, hanem a többi egykori gyarmati vagy kommunista országra is érvényes.

Itt tartunk most. A mainstream közgazdák még mindig badarságokat beszélnek, állandóan a növekedésről és a gazdagodásról értekeznek, ami egy adott pont után már egyrészt és nyilvánvalóan lehetetlen, másrészt köszönő viszonyban sincs a Föld állapotával, és az emberiség valódi helyzetével és életminőségével. A rendszerkritika tehát ennek az ostoba és rövidlátó rendszernek (kapitalizmus) a kritikája kell legyen, bármilyen aspektusból (ökológiai, ökonómiai, szociális, közgazdasági, demográfiai, politikatudományi stb. stb.) hiszen mindegyik kiválóan bemutatja azt az állapotot, amibe ez a rendszer és a kizsákmányolás taszította a Földet és az emberiséget.

Végezetül egy kiváló és bölcs idézet a nemnövekedés elméletéből, amin érdemes alaposan elgondolkodni:

„Ha valaki azt hiszi, hogy egy véges világban létezhet végtelen növekedés, annak vagy elment az esze, vagy közgazdász.”

Historikus

Nem lehet mindenki celeb

Néhány hónappal ezelőtt egy ismerősöm mesélt arról, hogy két somogyi cigánylány országos első helyezést ért el a cukrásztanulók szakmai versenyén. Itt a legkevésbé az számít, hogy történetesen cigány származású lányokról van szó. Mégis leírtam, mert igenis meg kell mutatni a kedvesnek cseppet sem nevezhető szélsőjobboldali barátainknak, hogy a magyar romák bármilyen területen tudnak kimagaslót alkotni. Persze a hírt, a cukrászversenyen elért sikert sehol sem láttam vissza. Azok a lányok, akik éveken át dolgoztak valamiért, kaptak egy papírlapot, néhány vállveregetést és mehettek dolgukra. A helyi sajtóban állítólag ilyen hírekre nincs igény. Igény arra van, hogy minél több ruhát ledobó macák jelenjenek meg és büszkén nyilatkozzák, hogy modellek, énekesnők akarnak lenni. Persze nem lesznek azok, jó esetben fognak egy pénzes palit, de behülyíteni az embereket nagyon könnyű. Ma a sajtó és a média nem szól másról, mint arról, hogy legyél celeb, mert csak az az igazi élet, amit vakuvillanások között, kamerák kereszttüzében élünk.

Egy ismerősöm a minap meglátta ennek az eltorzított világnak a mel-lékhatását. Lánya, aki egy versenysportban kiváló eredményeket ért el, közölte, hogy elege van a sportolásból, táncolni akar menni, mert minden barátnője ugrabu-grálni jár és őt megszólják azért, mert nem oda, hanem egy toranc-sarnokba jár heti öt alkalommal edzésre. Próbálkoztak, de nem sikerült a gyerek akaratát megváltoztatni. Elvitték a táncedzésre, ahol egy kifestett nő, akit edzőnek nehéz volt nézni, inkább amolyan "madame"-nak tűnt, zavarosan beszélt a szülőkhöz. Az "edzőnő" halálos nyugalommal értekezett arról, hogy az idősebb lányokat el-szívják az éjszakai bárók rúdtáncosnak. Barátomnak nem volt nehéz tovább gondolni ezt a dolgot és látnia, hogy ezek a lányok milyen szépen sodródnak az ősi mesterség irányába. Legjobban persze azon döbbsent meg, hogy a jelen lévő több tucat szülő ettől a jövőképtől nem ilyedt meg, sőt lelkesen bólogtattak az "edzőnő" legnagyobb blódségeire

is. A néhány hónap alatt a csoportos ugrálás többszörösét emésztette fel a versenysportnak. Sokadik, nem olcsó fellépő ruhát varratja az "edzőnő", folyamatosak a fellépések. Legtöbbször nem is versenyeken, hanem mindenféle rendezvényeken, ahol bizonyára pénzt is kap a fellépésért a barátomnak továbbra sem szimpatikus "edzőnő". Láthatjuk tehát, hogy a mai fiatal generáció már fiatalon a celeb jövőről álmodozik. Alacsony költségvetésű "tehetségkutatókon" futószalagon termelik a celebeket, akik lassan már heteket sem töltenek a reflektorfényben. A minap harsányan ünnepelték valamely győztest valahol, de a cikk lábjegyzetében arról is írtak, hogy elődjét, akit néhány hónappal korábban hasonlóan ünnepeltek, se-hova nem hívják és kilátástalan-nak látja jövőjét. Megdöbbsentünk, amikor azt hallottuk, hogy az egyik

turbálási szokásaikról értekeznek azért, hogy két sorral több jelenjen meg róluk. Az embernek az a ben-yomása, hogy a bulvárlapok címlapjait előre megírják és keresnek néhány szerencsétlent, akik a legnagyobb blódségekhez is a nevüket adják.

Mit hoz a jövő a hárommillió koldus országában? Tovább folytatják a parasztkitítást. A felnövő generációkkal elhitetik, hogy csak az a siker, hogy valaki ugrál a színpadon és harminc évvel ezelőtti számokat énekel. Ma egy kisgyerek eltitkolja az óvodában, ha buszsofőr, mozdonyvezető vagy traktorista akar lenni, mert már ott is tülekednek a táncosnők, az énekesek, a Pókemberekről már nem is beszélve. Néhány évtizede a sajtó és a média még némileg utat mutatott, mára ennek nyoma sincs, ezért a mi feladatunk az, hogy helyes példát mutassunk a felnövő generációknak. Nem erőszakkal, hanem türelem-

Egy apró különbséget rejtettünk el a képek közt. Észreveszi melyek ezek?

híresség szalámit lopott. Pedig nem kellett volna. A celebek világa pont olyan, mint a munkaerőpiac. Azonban amíg egy szobafestőnél a munkájának minősége a meghatározó, addig a celebeknél az ordenáriság, a harsányság tudja csak garantálni a sikert. A nőknek le kell dobálni a ruhájukat, az sem árt ha előkerülnek róluk korábbi pornó-filmek, a férfiak közül többen masz-

mel bemutatva azokat az értékeket, amelyeket valóban fontosnak találunk. Ha azt látják, hogy mi is a TV előtt ülünk, ha családi programként csak a vásárlás jöhet szóba, akkor ne lepődjünk meg azon, hogy a gyermekeink személyisége eltorzul és a körülöttünk lévő álságos fogyasztói társadalomhoz idomul.

A breszti erőd hősei

Tavaly – a fasizmus fölött aratott győzelem 65. évfordulójára, melyet Európában csak nálunk nem szeretnek megünnepelni – az orosz filmgyártás több munkával is megemlékezett. Ezek közül is kiemelkedő és látványos Alekszandr Kott fiatal rendező műve, a háború első napjait bemutató „Breszti erőd”. Breszt, a mai Fehéroroszország nyugati határán lévő erősség. Építését a cári időkben kezdtél el és 1838-ra fejezték be. Az első világháborúra lényegében korszerűtlenné vált, apróbb módosításokat végeztek rajta. Az erőd 1941 nyarán, a német támadás után egy hónapig tartotta magát. Mint a történelemből közismert az akkori Szovjetuniót mélyen megrázta és felkészületlenül érte – többek között hadseregben végzett tisztogatások miatt is – a német támadás. A filmet végig az ostromot túlélő Akimov kadét szemén keresztül látjuk. A film minden szereplője mélyen emberi, az öccsével gonoszkodó hadnagytól kezdve, a morcos Gavrilov őrnagyon keresztül a határőrparancsnok Kizsevatovig. A film idilli hangulattal indul: tánc, zene, multság. A német támadás jóformán senkinek sem fordul meg a fejében. Olyannyira, hogy az első aknák becsapódásakor sem tudatosul senkiben a háború, azt hiszik gyakorlat. A pánik és a fejetlenség közepette néhány tiszt összerángatja az embereket, és az

erődben ellenállást építenek ki, komoly nélkülözések közepette – víz, gyógyszer és lőszerhiány – is kitartanak, csak a német lángszórósok tudták őket megadásra kényszeríteni. Kott így nyilatkozott a filmjéről: „Bejártuk a harcok színhelyét, a breszti erőd területét, elmentünk a pincékbe, ahol még a téglák is megolvadtak. Láttuk a fala-

kon a feliratokat: <Meghalok, de nem adom meg magam!>; <Isten veled, Hazám!>. Vannak olyan helyek, ahol minden úgy maradt, mint a harcok után. Ennek óriási hatása. Az ember saját magának is felteszi a kérdést: vajon én képes lettem volna arra, amire a védők képesek voltak?” Írhatnék még a naturalista jelenetekről, de csak korcsolyáznánk a felszínen, ha a véres jelenetekre koncentrálnánk. A film legjobb színészi játékát számomra kétségtelenül a fiatal Akimovot megformáló Alekszej Kopaszkov adta. Első filmes munkájában hihetetlenül természetesen, megrendítően adta vissza a napok alatt felnőtté váló embert. A filmet 2010. november 4-én mutatták be Moszkvában (a november 7-ét helyettesítő Nemzeti egység napján). Az orosz történelmi múlttal való szembenézést jól példázza, az ostrom és a túlélők utóélete. Kizárások, rehabilitálások, visszazárások sora, melyet legjobban Gavrilov őrnagy sorsa példáz. Nem tudjuk, hogy Magyarországra mikor jut el a film, lesz-e mozi, amelyik bemutatja nálunk. Addig maradnak az egyéb források.

Csókás Máté

Juhász Gyula Filmklub

Befogadók és kirekesztők II.

Májusi program:

Május 4.

19.00: Kimberly Peirce: A fiúk nem sírnak

Május 11.

19.00: Philippe Claudel: Oly sokáig szerettelek

Május 18.

19.00: Mundruczó Kornél: Delta

Május 25.

19.00: Adam Elliot: Mary és Max

Június 1.

18.30: Alejandro Gonzalez Inárritu: Babel

Helyszín: Grand Café; 6720 Szeged, Deák Ferenc u. 18. II. em.

Béka Filmklub

Májusi program:

Május 6.:

20:00: Kenneth Branagh: Ahogy tetszik

Május 13.:

20:00: Hans Weingartner: Edukators

Május 20.:

20:00: Kevin Smith: Dogma

Május 27.:

20:00: Bent Hamer: Tótumfaktum

Június 3.:

20:00: Pedro Almodóvar: Rossz nevelés

Helyszín:

[gyűjtőpont] - Községi Centrum
1076 Bp., Garay u. 25.
(Garay és Nefelejcs utca sarka)

Rotfront - Emigrantski Raggamuffin (2009), Visafree (2011)

Kapcsolódva az előző számunkban megjelent két albumajánlóhoz jöjjön még egy emigránsokból álló csapat Berlinből, a Rotfront, akik a helyi Kaffee Burgerben játszanak rendszeresen. Magyarországi látogatásaik állomásai a fesztiválok, az A38 hajó, rendszeresen megfordulnak a Gödör-klubban, de az Európa Pont Tájékoztatói Iroda nyitó buliján is a Rotfront volt a főattrakció. Ezt az ingyenes bulit több-száz európeér tombolta végig miközben a kormány embereinek valószínűleg főtt a feje, hiszen a koncert alatt perceként keresztül vörös csillagok villantak fel a kivetítőkön.

A Rotfront tagjai az európai world music mozgalom élmunkásai, akik 2011. április 29-én új albummal örvendeztették meg a reggaet, hiphopot, a cigány, a klezmer, a ska és nem utolsósorban a balkáni zenei irányzatokat kedvelőket. A magyarokhoz természetesen a sajtósz-

abadságért tüntetők egyik szövivője, a csodálatos Gryllus Dorka és az underground szcénából ismerős Wahorn Simon köti őket. Wahorn 1998 óta élt Berlinben, itt találkozott 2001 végén Yuriy Gurzhyval, akivel hamarosan megalakították a Rotforont zenekart.

A vörösök zenéje igazi kulturális elegy, a zenekar minden tagja hozzátesz

valami „hazait” a munkához, így történhetett az, hogy banda bemutatkozó albumán elhangzik Verebes István és Döme Zsolt szerzeménye a Sohase mondd, vagy a Vető János és Másik János által jegyzett Tűz is. Ennek szövegében („látod milyen szépen ég a város / ezt nem oltja el egy rendelet”) némi aktualitást is felfedezhetnénk, lehet, hogy nem véletlenül épp került feldolgozásra a dal. Ám a Rotfront szövegei nem hordoznak annyi politikai tartalmat, mint Che Sudaka és a Gogol Bordello slágerei. Érdekesség lehet még a Rotfronttal kapcsolatban, hogy a balkáni diszkó-beatzene egyik császára DJ Shantel rendszeresen dolgozik, olykor fel is lép a zenekarral. A Rotfront albumai majd’ kétórás kalandozást ígérnek Kelet-Európában.

Az április végén megjelent Visafree album turnéja – amely a „From Berlinstan To Babylon” címet kapta – már elkezdődött és a zenekar közlése szerint 2011. május 27-én érkezik a Gödör klubba. Itt az olyan új dalok, mint a Revolution disco, vagy a címadó Visafree mellett felcsendülnek a régebbi nagy slágerek is. Vigyázat, többszöri hallgatása függőséget okozhat!

Bővebb infó:

www.rotfront.com

www.myspace.com/rotfrontberlin

Tóth Ákos

Bennfentesek

INSIDE JOB címmel forgatta második egész estés dokumentumfilmjét Charles Ferguson, amelynek forgatókönyvét Chad Beck, Adam Bolt írta. Az eredetileg Matt Damon által narrált 120 perces filmben a 2008-as pénzügyi világválság hátterébe nyerhetünk betekintést különböző közgazdász szakértők, politikusok, egyetemi pénzügyi tudósok és néhány, a bankszektorban dolgozó segítségével.

Ezt a kiválóan fényképezett, gyönyörű képekkel illusztrált dokumentumfilmet tavaly októberben mutatták be a nagyközönségnek, és méltán jutalmazták Oscar-díjjal. A film ugyanis kiválóan magyarázza el – a hozzám hasonló laikus nézőnek is – öt részben, mi okozhatta a 20. század elejének globális pénzügyi válságát, és a vasfüggöny lebomlása után, hogyan sodorta a mára kialakult nehéz helyzetbe a világot egy szűk csoport. Felhárborító, hogy a filmben is látható cinikus hozzáállással, szabadlábon köszálnak a mai napon is mindazok, akik befolyásuknak köszönhetően pénzügyi spekulációkkal elégitették ki kapzsiságukat, miközben kapcsolataikat felhasználva közvetve em-

berek millióit fosztották meg biztos munkahelyüktől. Ráadásul e csoportok tagjai a mai napig az amerikai kormány környékén és híres egyetemeken dolgozó tanácsadók, akik dollármilliókat vágnak zsebre évről évre.

A magyarul Bennfentesek címen megjelent film magyarországi mozi- ba kerülésétől sajnos nem kell tartanunk, pedig minden bérből és fizetésből élőnek, valamint devizahitel- tel rendelkezőnek levetíteném,

hiszen az Orbán-kormány közel egy éve igéri a devizahitelek megsegítését, mégsem történik semmi. A nézők számára ebből a műből, pedig kiderülhet, hogyan és miért lehet „jó parti Lázár János Boldizsárból húsz év múlva”.

De ne hagyjuk a hazai politikát, inkább próbáljuk tanulni a filmből, amely hossza ellenére végig képes lekötni a figyelmünket. A cannes-i, new york-i és torontói filmfesztiválokat megjárt dokut hivatalosan 2011. március 23-tól vásárolhatjuk meg DVD-n. A gyengébb idegzetűeknek csak saját felelősségükre ajánlom! Kellemes szórakozást, kevesebb bosszankodást!

Tóth Ákos

Májusi események:

Az események előzetes tervek tükröző információk. A rendezvények tényleges megtartásáért a Munkások Újsága felelősséget vállalni nem tud, az a szervezőket terheli.

VÖRÖS KAKAS

Rendszerkritikus közéleti magazinműsor, szubjektíven

Vörös kakas címmel rendszerkritikus közéleti műsor indult 2011. április 11-én az interneten hallgatható FIKSZ Rádióban. A Vörös kakas szerkesztői igyekeznek a közéleti aktualitások mellett beszámolni az elmúlt hét eseményeiről és programokat ajánlanak az következő hétre. A műsorban ismert közéleti szereplők és szakemberek is feltűnnek, akik segítenek megérteni a mindennapok történéseit a hallgatóknak és a szerkesztőségnek egyaránt. Az adás minden hétfőn 18 és 20 óra között bármely érdeklődő számára elérhető az interneten:

<http://www.fiksradio.hu>

HALLGASD TE IS A VÖRÖS KAKAST!

Májusi évfordulók:

1890 május 1. - Az első "Munka Ünnepe", a munkavállalók nemzetközi szolidaritási napja.

1891 május 1. - Orosházán a csendőrség belelő a munkásegylet bezárása ellen tüntető tömegbe.

1903 május 1. - Széll Kálmán miniszterelnök kormányának bukása.

1989 május 2. - A magyar-osztrák határon megkezdődik a "Vasfüggöny" felszedése.

Május 3. - A Nemzetközi Sajtószabadság Napja.

1818 május 5. - Karl Marx, filozófus, közgazdász születésnapja.

1909 május 5. - Radnóti Miklós költő születésnapja.

1939 május 5. - Az második szégyenletes zsidótörvény hatályba lép.

Május 5. - Esélyegyenlőség Napja.

1945 május 8. - A II. Világháború végét ér Európában.

1837 május 10. - New York-i tőzsdepánik, a bankrendszer összeomlik, rekord méretű munkanélküliség.

1979 május 10. - Meghal Bibó István politikus, író.

1931 május 11. - Az európai nagy gazdasági válság kezdete

Május 17. - A Homofóbia Ellenes világnap, az AIDS áldozatainak világnapja.

1514 május 18. - Dózsa György Cegléden felkelésre szólítja fel a jobbágyokat.

1795 május 20. - A magyar jakobinusok kivégzése a Vérmezőn.

1871 május 21. - A párizsi kommun felszámolása.

1867 május 22. - Kossuth a "Cassandra levelében" tiltakozik a kiegyezés ellen.

1988 május 25. - A Szovjetunió első és egyben utolsó elnökévé választják Michail Gorbacsovot.

Május 25. - Afrika felszabadulásának napja.

1980 május 26. - Farkas Bertalan az egyetlen magyar űrhajós elindul a világűrbe.

1912 május 26. - Kádár János születésnapja.

1867 május 29. - A kiegyezés elfogadásával létrejön az Osztrák-Magyar Monarchia.

1778 május 30. - Meghal Voltaire, francia filozófus, író.

1987 május 31. - Meghal Markos József (Alfonzó) színész, humorista.

